

Perspectiefnota 2017 - 2020

Voor u ligt de perspectiefnota 2017 – 2020. Een inmiddels vertrouwd instrument, maar met ingang van dit jaar wel in iets aangepaste vorm. Zo heeft in 2015 een raadsbrede werkgroep in een aantal werksessies stap voor stap het gehele P&C instrumentarium doorlopen. Hieruit zijn meerdere wensen naar voren gekomen, waaronder het loskoppelen van voortgangsinformatie over de lopende begroting en de perspectiefnota. Met ingang van 2016 is daarom de voortgangsinformatie niet langer opgenomen in de perspectiefnota maar zichtbaar gemaakt met behulp van een afzonderlijke “hoofdpijnenrapportage”. Dat maakt deze perspectiefnota tot een puur kaderstellend instrument.

Wij bieden u deze perspectiefnota aan in een periode dat onze gemeente te kampen heeft met een aantal onzekerheden. Zo is het vluchtelingenvraagstuk nog altijd actueel. In 2015 hebben wij ons, mede op basis van uw motie “Vluchtelingen welkom in Steenwijkerland”, nadrukkelijk ingespannen om onze bijdrage te leveren aan de oplossing van dit omvangrijke vraagstuk. Samen met woningcorporaties hebben we hard gewerkt aan de huisvesting van statushouders; het resultaat daarvan was dat we hebben voldaan aan onze (extra) wettelijke taakstellingen en daarmee een bijdrage hebben geleverd aan het ontlasten van de AZC's. Naar het zich nu laat aanzien zal dit vraagstuk niet op korte termijn van een passend antwoord zijn voorzien. Ook het dossier “nieuwe zorgtaken” zal de komende jaren onze aandacht vragen. Het jaar 2015 heeft voor gemeenten al voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de nieuwe zorgtaken die het rijk heeft overgedragen naar de gemeenten. Voor ons stond het maximaal waarborgen van de continuïteit van zorg en ondersteuning voor bestaande cliënten in deze mega-operatie voorop. Voor 2016 en later staat de transformatie op de agenda. Een noodzakelijke slag die moet worden gemaakt om uiteindelijk met de toegekende budgetten uit te kunnen komen.

Om de onzekerheden het hoofd te kunnen bieden is zorgvuldig financieel beleid noodzakelijk. Echter, op het financiële vlak spelen ook de nodige veranderingen. Zo vormt onze belangrijkste inkomstenstroom, de algemene uitkering gemeentefonds, nog altijd een bron van onzekerheid. Daarnaast speelt nieuwe financiële wetgeving een belangrijke rol. Hoe in de toekomst bijvoorbeeld om te gaan met investeringen hangt af van deze nieuwe regels. Dit alles maakt het voeren van solide financieel beleid tot een lastige klus.

Deze perspectiefnota omvat de koersbepaling van ons college voor de periode 2017 – 2020. Een goed onderbouwde vooruitblik (beleidsmatig en financieel) op een belangrijk moment in het jaar. Wij hebben deze koers gebaseerd op vier componenten:

- “de tussenbalans”: de uitvoering van het collegeprogramma “Verantwoord anders” is halverwege. We staan stil bij de bereikte resultaten tot nu toe en stellen vast wat deze betekenen voor de toekomstige plannen.
- “kansen en bedreigingen”: hier gaan wij in op kansen en bedreigingen die wij voorzien voor de toekomstige realisatie van ons beleid.
- “de realiteit”: de hoofdpijnennotitie voorjaar 2016, waarin opgenomen de voortgang op de programmabegroting 2016, staat hier aan de basis. Deze is u recent ter kennisname aangeboden.
- het financieel perspectief.

Met deze koers dagen wij u als raad nadrukkelijk uit richtinggevende besluiten te nemen dan wel beleidsinhoudelijke accenten te zetten. Dit geheel krijgt uiteindelijk zijn beslag in de Programmabegroting 2017 – 2020.

Tot slot.

We leven in een roerige wereld. Onze gemeente maakt daar onderdeel van uit.

Met deze perspectiefnota kijken we weliswaar vooruit, maar tegelijk zij wij ons ervan bewust dat de actualiteit van de dag plotseling grote impact kan hebben op ons beleid. Dit vraagt van ons allen wendbaarheid in denken en handelen.

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,

de secretaris,

drs. S.S. Weistra

de burgemeester,

M.A.J. van der Tas

Inhoud

Perspectiefnota 2017 - 2020	1
1. Waar staan we nu?	4
2. Wat zien we om ons heen?	7
2.1. Kansen	7
2.2. Bedreigingen	8
3. Onze koers	9
3.1. Speerpunten	9
3.2. Politiek kompas	11
4. Financieel beeld	13
4.1. Begrotingspositie	13
4.2. Vermogenspositie	18
5. Kaders Programmabegroting 2017-2020	19
5.1. Inleiding	19
5.2. Kaders	19
5.3. Loonkostenontwikkelingen	20
5.4. Prijsinflatie exploitatiebudgetten en kostenplaatsen	20
5.5. Prijsinflatie grondexploitatie	20
5.6. Rekenrente (omslagpercentage)	21
5.7. Loon –en prijsinflatie subsidies	21
5.8. Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten	21
5.9. Areaaluitbreidingen door grondgebiedsbestemmingen	22
5.10. Groei aantal woningen	22
5.11. Groei aantal inwoners	22
6. Te nemen besluiten	23
7. Bijlagen Perspectiefnota 2017-2020	24
7.1. Bestedingsplan 2017-2020	24
7.2. Budgetafwijkingen	32
7.3. Ontwikkeling vermogenspositie per 1 januari 2017	45

1. Waar staan we nu?

Inleiding

In dit hoofdstuk schetsen we het algemene beeld van de realisatie van ons collegeprogramma “Verantwoord anders”. We zijn inmiddels halverwege onze bestuursperiode en maken de tussenbalans op. Dit doen wij aan de hand van het onlangs gehouden inwonersonderzoek en op basis van het jaarverslag 2015. Anders gezegd, wij gebruiken zowel objectieve als subjectieve resultaten om de laatste stand van zaken weer te geven.

Een “tussenrapport”

Het collegeprogramma “Verantwoord anders” bevat een groot aantal doelstellingen waarvan de realisatie gemeten wordt met het inwonersonderzoek. Wij vinden het belangrijk om juist hier extra aandacht te geven. Dit zijn namelijk de uitkomsten die ons vertellen wat er leeft in de Steenwijkerlandse samenleving. Dit “cijferlijstje” beschouwen wij als een “tussenrapport” van de Steenwijkerlandse samenleving aan ons als college. Alle uitkomsten van het inwonersonderzoek zijn in maart 2016 aan u gepresenteerd en toegelicht. Die uitkomsten die specifiek als doelstelling staan benoemd in de programmabegroting 2015 - 2018 zijn opgenomen in het jaarverslag 2015 en nader geduid in historisch perspectief.

In deze perspectiefnota gebruiken wij specifiek die uitkomsten van het onderzoek die van belang zijn voor onze speerpunten en politiek kompas:

Leefbaarheid:

- Tevredenheid over afvalinzameling stijgt weer na forse dip in 2013
- Waardering voor parkeren sterk gestegen
- Maar: 1 op de 5 inwoners is kritisch over ontwikkeling van de buurt

Gastvrije en betaalbare plekken	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
Onze inwoners zijn tevreden over dorpshuizen en wijkcentra	67% (2015)	68%	67%
Onze inwoners zijn tevreden over de sportvoorzieningen	>= 82% (2015)	83%	82% ²

Thuis in de openbare ruimte	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
Onze inwoners zijn tevreden over het schoonhouden van de buurt	>= 51% (2015)	54%	51%
Onze inwoners zijn tevreden over de speelmogelijkheden voor kinderen	>= 64% (2015)	66%	59%
Onze inwoners zijn tevreden over de groenvoorzieningen in de gemeente	>= 57%	58%	49%

Goed toegankelijk	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
Onze inwoners zijn tevreden over het onderhoud van wegen en fietspaden	>= 58% (2015)	58% (wegen) 60% (fietspaden)	58%
Onze inwoners zijn tevreden over de parkeermogelijkheden in de gemeente	>= 61% (2015)	76%	61%

Bewonersbetrokkenheid:

- Vertrouwen in de gemeente is stabiel en “doe wat je zegt” is belangrijk
- Op gebied van burgerparticipatie is winst te behalen
- Minder mensen zijn actief bij leefbaar houden van de buurt en actieve buurtbewoners zijn gemiddeld bij minder activiteiten betrokken
- Degenen die bekend zijn met een Plaatselijk Belang- of wijkorganisatie zijn hierover in grote meerderheid tevreden, maar er is ook een grote groep die geen oordeel wil of kan geven over PBW's.

Initiatiefrij	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
De gemeente ondersteunt buurt-initiatieven op gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende	-	32%	-
Een gemiddeld rapportcijfer van ten minste 7,2 voor het wonen in Steenwijkerland	7,2 (2015)	7,2	7,2

Zorg:

- Sociale cohesie is in Steenwijkerland iets minder sterk dan in de regio, maar veel sterker dan landelijk
- Bijna twee op de drie inwoners nemen actief deel aan het verenigingsleven
- Bijna de helft van de inwoners is al jaren actief als vrijwilliger
- Aandeel mantelzorgers is sinds 2011 toegenomen

	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
Onze inwoners weten waar zij terecht kunnen met vragen over opgroeien en opvoeden	>= 80% (2015)	89%	91%
Het % vrijwilligers dat zich voldoende ondersteund voelt ligt op 85% of hoger	>= 85% (2015)	92%	93%
Het % mantelzorgers dat zich voldoende ondersteund voelt ligt op 85% of hoger	>= 70%	74%	76%

Arbeidsparticipatie:

- Steenwijkerland als gemeente om te werken krijgt gemiddeld een 6,2

	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
Tevredenheid over Steenwijkerland als gemeente om te werken	7,0 (2015)	6,8	6,9

Recreatie en toerisme:

- Draagvlak voor toerisme is groot, maar de steun is minder dan in 2013
- Er is breed draagvlak voor (financiële steun van de gemeente voor) behoud Nationaal Park Weerribben Wieden

Wonen:

- Waardering eigen woning blijft wat achter bij eerdere onderzoeken en de doelstelling

Passend en betaalbaar wonen voor iedereen	Doelstelling 2016	Resultaat 2015	Resultaat 2013
Een gemiddeld rapportcijfer van ten minste 8,1 voor de (eigen) woning	8,1 (2015)	7,8	8,1
Een gemiddeld rapportcijfer van ten minste 7,2 voor het wonen in Steenwijkerland	7,2 (2015)	7,2	7,2

Duurzaamheid:

- Gemiddeld 3 tot 4 energiebesparende maatregelen per woning getroffen
- Behoorlijk potentieel voor zonnepanelen

Bestuursstijl en organisatie:

- Als burgers contact met de gemeente hebben verloopt dat meestal prettig en efficiënt
- Vertrouwen in gemeentebestuur en waardering voor organisatie blijven stabiel

Afsluiting

Algemeen geldt dat uit de resultaten zoals hierboven getoond het beeld naar voren komt van een redelijk tevreden samenleving. Dit betekent echter niet dat we nu achterover leunen. Wij blijven dan ook actief inspanningen leveren op dossiers die van groot belang zijn voor de Steenwijkerlandse samenleving, zoals bijvoorbeeld de transformatie van de zorg, de toekomst van de Meenthe en de hervormingen binnen de IGSD. Daarnaast voorzien wij met de impuls gelden uit de programmabegroting 2016-2019 specifiek de speerpunten werkgelegenheid, zorg, leefbaarheid en duurzaamheid van een financiële impuls voorzien.

In het hoofdstuk hierna gaan wij in op kansen en bedreigingen die wij voorzien voor de toekomstige realisatie van ons beleid.

2. Wat zien we om ons heen?

In dit hoofdstuk schetsen we de context waarin we ons in Steenwijkerland bevinden en ons werk doen. Die context is in sterke mate bepalend voor wat kan en niet kan, voor wat gewenst en ongewenst is en voor de koers die we voor de komende jaren kiezen.

2.1. Kansen

- ▲ O.a. door de transformatie in het sociaal domein komen inwoners meer in eigen kracht te staan. Dit versterkt onze lokale samenleving. We spelen hier als gemeente een belangrijke rol in door goed te luisteren en waar nodig de gewenste ondersteuning te bieden.
- ▲ De ontwikkelingen in de maatschappij bieden meer mogelijkheden voor bewonersparticipatie (b.v. inwoners betrekken bij beheer en onderhoud van de openbare ruimte, stimuleren van vrijwilligerswerk, zelfbeheer openbare ruimte door PBW's) en het meer benutten van energie, kennis en financiële middelen in de samenleving (b.v. bij de revitalisering van bedrijventerreinen, het opstellen van een integrale visie voor de binnenstad van Steenwijk en crowdfunding). En er zijn kansen voor het invullen van de nieuwe rol die wij als overheid in dit krachtenveld willen en moeten spelen.
- ▲ Vergrijzing van de bevolking heeft nadelen, maar ook voordelen omdat er een groep fitte en actieve senioren ontstaat die belangrijke bijdragen kunnen leveren aan vrijwilligerswerk, mantelzorg e.d. Daarnaast kan de huisvesting van over het algemeen jonge "statushouders" een remmend effect hebben op de verdere vergrijzing van onze gemeente en daarmee het draagvlak voor de voorzieningen in de gemeente behouden.
- ▲ De brede verantwoordelijkheid voor de gemeente op het sociaal domein biedt meer kansen voor een integrale aanpak en voor meer maatwerk. Dit is mogelijk doordat we als gemeente dicht bij onze inwoners staan en door het ontschotten van budgetten. Ook zijn er mogelijkheden om wonen en zorg beter te integreren (b.v. levensloopbestendig bouwen / renoveren).
- ▲ Het dieptepunt van de economische crisis lijkt voorbij: er zijn tekenen dat de woningmarkt heel voorzichtig weer aantrekt. Tot 2025 is de prognose dat het aantal huishoudens nog toeneemt, en dan met name als gevolg van "verdunning". Dit biedt langzaam weer ruimte voor investeringen. Zeker in combinatie met een voorlopig nog lage rente biedt dit ook kansen voor de werkgelegenheid in Steenwijkerland.
- ▲ Meer samenwerking om kwaliteit te verbeteren en kwetsbaarheid te verminderen:
 - met andere gemeenten (b.v. op het gebied van de Participatiewet, ICT, ingenieursdiensten, RUD, Nieuwe Energie e.d.)
 - in de regio Zwolle (economische ontwikkeling, werkgelegenheid)
 - met partners (Businessclub Steenwijkerland, recreatiesector / Nationaal Park)

- ▲ De voortdurende en groeiende aandacht voor duurzaamheid geeft o.a. mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad, energieneutraal bouwen, nieuwe energie, e.d..
- ▲ Nieuwe wet voor de fysieke leefomgeving (Omgevingswet 2018) geeft initiatiefnemers meer ruimte.
- ▲ Steenwijk behoudt zijn streekfunctie.
- ▲ De veranderingen in de samenleving vragen dat ook de organisatie zich verder ontwikkelt. De recent vastgestelde HR visie vormt een goede basis voor de ontwikkeling van een wendbare organisatie.

2.2. Bedreigingen

- ▼ Nieuwe wetgeving en onrust omtrent de algemene uitkering gemeentefonds maken ons meerjarig financieel perspectief onzeker.
- ▼ Uitvoering van de Woningwet (2015) brengt onzekerheden met zich mee, o.a. voor corporaties. Daarnaast stellen, ondanks de aantrekkende economie en de lage rente, woningcorporaties en andere organisaties investeringen nog even uit.
- ▼ De tijd moet uitwijzen of de gewenste gedragsverandering in de samenleving naar meer "eigen kracht" gelijke tred houdt met de budgetkorting die het Rijk heeft toegepast bij de overheveling van taken in het sociaal domein.
- ▼ De samenleving wordt steeds mondiger. Onvrede kan eenvoudig worden geuit via sociale media en zo schade toebrengen aan het imago van de gemeente.
- ▼ Leegstand van winkels, kantoorruimte en agrarische bebouwing vormt een bedreiging voor de leefbaarheid van onze kernen en het buitengebied. De positie van binnensteden staat mede hierdoor onder druk.
- ▼ De bevolking in ons gebied vergrijs, jongeren trekken weg. De zorgkosten stijgen en het kost moeite om het voorzieningenniveau en de leefbaarheid op peil te houden. Dit geldt ook voor de duurzame exploitatie van de MFC's waarin de laatste jaren veel is geïnvesteerd.
- ▼ We kampen in vergelijking met andere gemeenten in de regio Zwolle met een hoge werkloosheid. De werkloosheid is weliswaar niet fors toegenomen, maar de dalende trend heeft zich nog niet ingezet. Ook de komst van statushouders zal hier extra druk opzetten.
- ▼ Kwetsbaarheid van de informatievoorziening en daarmee onze dienstverlening (hacken, privacywetgeving, datalekken, etc.).

3. Onze koers

In ons collegeprogramma “Verantwoord anders 2014 -2018” en het bijbehorende “addendum” staan de koers en onze speerpunten benoemd voor deze bestuursperiode . Wij zijn halverwege de uitvoering van ons programma en hebben inmiddels een aantal doelen gerealiseerd. Voor een deel van onze inspanningen geldt dat deze gericht zijn op het doorvoeren van duurzame hervormingen op verschillende beleidsterreinen. De resultaten hiervan zullen zich op een later moment aandienen. Voor de komende periode houden wij vast aan de koers uit ons collegeprogramma. Deze koersvastheid benadrukken wij door met inzet van de impuls gelden extra investeringen te doen op de thema’s werkgelegenheid, zorg, leefbaarheid en duurzaamheid. Wij doen dit met inachtneming van ons politiek kompas. Omdat u ons hier aan mag herinneren hebben we dit kompas uit het collegeprogramma nogmaals opgenomen in dit hoofdstuk.

Om goed invulling te kunnen geven aan onze koers zijn een professionele organisatie en een gezond huishoudboekje absolute voorwaarden. Als doelstelling hanteren wij de ontwikkeling van een wendbare organisatie en begroting. Deze processen zijn in volle gang. Voor de financiën geldt wel dat onzekerheid nog altijd troef is. Verder in deze perspectiefnota schetsen wij het financieel perspectief en staan wij uitgebreid stil bij de diverse ontwikkelingen.

3.1. Speerpunten

Werkgelegenheid

Werk is voor ons een absolute prioriteit. Werk zorgt voor een inkomen en geeft mensen daarmee bestaanszekerheid. Maar het gaat verder dan dat. Het zorgt ook voor sociale contacten en heeft een verregaande invloed op de fysieke en geestelijke gezondheid van mensen. We willen als gemeente dan ook op verschillende manieren met werk aan de slag.

Enerzijds willen we het aantal mensen met een uitkering verminderen. Bij voorkeur door ze aan betaald werk te helpen. Als dit (nog) niet mogelijk is, dan door ze te laten participeren met vrijwilligerswerk, mantelzorg of het leveren van een tegenprestatie. Ook deze vormen van werk zijn van groot belang voor de inwoners zelf en voor onze samenleving. Tegelijkertijd moeten we werken aan een toename van het aantal arbeidsplaatsen. We zien weliswaar een voorzichtig economisch herstel, maar dit vertaalt zich helaas nog niet in een daling van de werkloosheid in onze gemeente. Met name de match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt blijft een belangrijk aandachtspunt.

Zo zien we mogelijkheden voor een groei van het aantal banen in de recreatiesector, verbeteren we de dienstverlening aan ondernemers en is er ruime aandacht voor het ondernemersklimaat.

Hoewel we als gemeente iedereen graag aan het werk hebben, beseffen we tegelijkertijd dat onze invloed hierop beperkt is. Niet de gemeente maar ondernemers creëren banen. Verder zijn we afhankelijk van de regionale en landelijke economische ontwikkelingen. Gelukkig maken we hierbij onderdeel uit van de economisch sterke regio Zwolle en hebben we in de provincie Overijssel een waardevolle partner. We zoeken dan ook actief de samenwerking met de provincie op, met name om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer aan de slag te helpen. Ook voor de provincie is dit laatste een bijzonder aandachtspunt.

Zorg

De transitie van de zorgtaken is goed verlopen. Veel cliënten hebben in 2015 een keukentafelgesprek gehad en zijn opnieuw geïndiceerd; ook zijn tijdig contracten met de zorgaanbieders afgesloten. De transitie van de jeugdzorg is binnen de financiële kaders gebleven en het aantal cliënten dat van zorgaanbieder moest veranderen was nihil. In 2016 gaan we verder met het inregelen van de nieuwe taken en bijbehorende processen en het versterken van de bestaande sociale infrastructuur. Daarnaast gaan we het accent verleggen naar vernieuwing en het verder met elkaar verweven van de sociale basisinfrastructuur en de nieuwe zorgtaken van de gemeente.

De transitie in de zorg betekenen niet alleen dat de gemeente er veel nieuwe taken bij krijgt, maar ook dat de eigen kracht van de samenleving centraal komt te staan. Dit is een fundamentele kanteling in het denken: van het “recht op zorg” op basis van objectiveerbare kenmerken van een beperking naar zorg gebaseerd op de daadwerkelijke behoefte aan ondersteuning, waarbij rekening gehouden wordt met de mogelijkheden van het individu en zijn omgeving. Dit moet leiden tot meer maatwerk en een betere aansluiting tussen de vraag naar en het aanbod van zorg, maar binnen krappere financiële kaders.

Recreatie en toerisme

In de Regio Zwolle doen wij actief mee aan plannen voor de vrijetijdseconomie en de agrifoodsector. Samen met de betrokken gebiedspartners en de provincie willen we komen tot een verhoogd ambitieniveau voor het Nationaal Park Weerribben Wieden: een zelfstandige gebiedsentiteit, een sterk merk met een eigen visie en structuur.

Daarnaast zetten we deze periode in op de nominatie van de Koloniën van Weldadigheid tot aanwijzing van werelderfgoed door de Unesco.

Ten slotte zoeken we maximaal naar aansluiting op de ambities van de provincie Overijssel, die volgens het nieuwe coalitieakkoord “Overijssel werkt” specifiek aandacht geeft aan de sector recreatie en toerisme (vanwege het belang van werkgelegenheid) en wil blijven investeren in evenementen en festivals.

Wonen

Om onze ambitie “passend en betaalbaar wonen voor iedereen” te realiseren is het van belang inzicht te hebben in het huidige aanbod van woningen en in de ontwikkeling van de vraag naar passende woningen voor de verschillende doelgroepen. In 2015 hebben wij een woningmarkt- en woonbehoefteonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten hiervan nemen wij mee bij het actualiseren van de woonvisie (incl. uitvoeringsagenda) voor de periode tot 2025. Tegelijkertijd geven we uitvoering aan de prestatieafspraken met corporaties en de woonafspraken met de provincie, werken we aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad, geven we invulling aan onze verplichting met betrekking tot het huisvesten van statushouders en kijken we naar de mogelijkheden voor nieuwbouw, b.v. door nieuw welstandsbeleid te ontwikkelen.

Deregulering

Verminderen van het aantal regels is geen doel op zichzelf. Regels zijn er tenslotte niet voor niks. Tijdens de workshop in december hebben wij u meegenomen in de stappen die de afgelopen jaren zijn gezet op het gebied van deregulering en in de plannen die nog op stapel staan. Ook hebben wij aangegeven dat wij voortdurend werken aan het verbeteren en “slank maken” van processen, waardoor administratieve lasten voor inwoners en ondernemers worden verminderd.

De praktijk leert echter dat initiatiefnemers vaak zo min mogelijk regels willen om hun plannen te realiseren, maar dat anderen in diezelfde regels juist bescherming zoeken tegen de consequenties

van die plannen. De opgave is dus onze inwoners en ondernemers duidelijk uit te leggen waarom deze regels er zijn en welk belang ermee wordt gediend? Zo niet, kunnen we dan regels afschaffen?

Ten slotte: het gaat niet alleen om regels, maar ook om houding en gedrag bij het toepassen en uitvoeren daarvan. Dat zijn elementen die in de organisatieontwikkeling nadrukkelijk aan de orde komen.

Financiën

Een solide gemeentelijk huishoudboekje, ook voor de langere termijn. Dat is de essentie van de manier waarop wij “verantwoord anders” onze financiële koers willen varen: uitgaven en inkomsten structureel en reëel in evenwicht houden, zorgen voor balans in de begroting en voldoen aan veranderende wetgeving. Daarnaast staan wij voor een sobere, transparante en doelmatige besteding van gemeenschapsgeld en streven we ernaar de lasten voor burgers en ondernemers niet meer dan trendmatig te verhogen.

Deze ambitie vormt een serieuze opgave gezien de huidige economische omstandigheden, de herverdeling van de middelen uit het gemeentefonds en kortingen op de decentralisaties in het sociaal domein. Hierbij hoort ook het beheersbaar houden van onze schulden, ook als de rente weer gaat stijgen.

3.2. Politiek kompas

In ons collegeprogramma “Verantwoord anders 2014 -2018” hebben wij 4 thema’s benoemd die voor deze collegeperiode ons politieke kompas vormen. Dit kompas is leidend in al onze afwegingen, zo ook in de ambities en doelen die wij in deze perspectiefnota formuleren.

Bewonersbetrokkenheid

Wij stellen de inwoners van Steenwijkerland centraal. Zij hebben vaak duidelijke ideeën en wensen over hoe hun (leef-)omgeving eruit moet zien. Daarom betrekken wij belanghebbenden vroegtijdig bij het vormen van plannen en beleid. Ook maken we graag gebruik van de kennis, ervaring en energie die in de samenleving aanwezig is door ruim baan te geven aan eigen initiatieven van onze inwoners. Onder bewonersbetrokkenheid verstaan wij overigens ook dat we vertrouwen op de eigen kracht van onze inwoners en dat we, waar dat verantwoord is, een beroep doen op hun eigen verantwoordelijkheid.

Duurzaamheid

Bij alles wat de gemeente doet moet aandacht zijn voor de gevolgen die dat heeft voor duurzaamheid. In de voorbereiding van plannen en beleid kijken we systematisch naar een verantwoord evenwicht tussen de ecologische, economische en sociale aspecten daarvan. Door onze hulpbronnen en onze natuurlijke omgeving te respecteren willen we ervoor zorgen dat deze ook volgende generaties behouden blijven: voldoen aan de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen (rentmeesterschap).

Leefbaarheid

Vitale en leefbare kernen en wijken zijn voor ons een belangrijk speerpunt: we willen dat inwoners zich prettig voelen in hun omgeving. Kernen en wijken moeten aantrekkelijk en levendig blijven

door voldoende voorzieningen, een schone en veilige openbare ruimte, goede bereikbaarheid en stevige sociale samenhang. Wij zien het behouden en versterken van de leefbaarheid in ons gebied als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid en onze inwoners. Met eigen initiatieven (ook op sociaal gebied) en inzet bij het onderhoud van hun directe leefomgeving kunnen bewoners zelf een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid.

Bestuursstijl en organisatie

Bij de veranderende rol van de overheid in de samenleving past een open bestuursstijl: we zijn transparant in ons doen en laten, we gaan meer naar buiten, we zijn uitnodigend en aanspreekbaar en we vormen een collectief en laagdrempelig bestuur. Dat geldt ook voor onze relatie met de raad. We werken integraal en gebiedsgericht, waarbij we meer accent leggen op het ondersteunen van maatschappelijke organisaties, kernen en wijken en burgerinitiatieven. Wij zijn een moderne, dienstbare overheid.

De gemeentelijke organisatie heeft een dienstverlenende en uitnodigende houding naar de samenleving. Samen zoeken naar mogelijkheden is belangrijker dan uitgaan van beperkingen. Onze medewerkers beschikken over kennis en vaardigheden voor de nieuwe taken en rollen van de gemeente.

4. Financieel beeld

In dit hoofdstuk bieden wij u op het hoogste niveau inzicht in het verloop van het begrotingssaldo. De jaarschijf 2016 sluit met een positief saldo van € 2,3 mln. Het saldo van het lopende begrotingsjaar wordt geparkeerd en betrokken bij de samenstelling van de Najaarsnota 2016. De jaarschijven 2017 en 2018 sluiten met een gering structureel tekort. Het college acht deze tekorten op dit moment alleszins acceptabel ook al gelet op de verwachte structurele positieve saldi vanaf het jaar 2019. Zoals ook al eerder in deze nota is aangegeven is er bovendien sprake van sterk fluctuerende geldstromen in de richting van de gemeenten. Met name de algemene uitkering uit het gemeentefonds en het sociaal domein zijn daar voorbeelden van. Eveneens blijkt uit onderstaande begrotingspositie dat wij voornemens zijn voor de jaren 2017 tot en met 2020 een beroep te doen op de reserves tot een bedrag van afgerond € 1,6 mln. voor zover er sprake is van incidentele uitgaven/ inkomsten.

4.1. Begrotingspositie

Omschrijving	I/S	2016	2017	2018	2019	2020
Structureel	S	956.028	287.383	-272.483	191.057	191.057
Incidenteel	I	-920.000	-196.000			
Saldo Programmabegroting 2016-2019 (zie blz. 16 van deze begroting)		36.028	91.383	-272.483	191.057	191.057
Diverse begrotingswijzigingen:						
Terugdraaien efficiencykorting zwembaden (raad 10-11-2015)	S			-65.000	-65.000	-65.000
Trendmatige aanpassing ozb (raad december 2015)	S	36.395	36.395	36.395	36.395	36.395
Nota grond- en ontwikkelbeleid (planschade) (raad 8 december 2015)	S	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
De Meenthe structurele rentelasten (raad 12 januari 2016)	S	-5.780	-5.780	-5.780	-5.780	-5.780
Opheffen reserve Onderwijshuisvesting (raad 27 oktober 2015)	S	-277.622	-257.786	-130.671	-112.220	-112.220
Exploitatie zwembad De Waterwijck en Vollenhove (raad 31 mei 2016)	I	-100.000	-60.000			
Overige mutaties:						
Budgetafwijkingen (structureel) (zie hfdst. 7.2.)	S	-365.389	-618.367	-295.360	-262.986	-295.278
Budgetafwijkingen (incidenteel) (zie hfdst. 7.2.)	I	2.205.700	570.000	-	-	-
Prijscompensatie (1%) uitgaven	S		-224.000	-224.000	-224.000	-224.000
Prijscompensatie (1%) inkomsten	S		112.000	112.000	112.000	112.000
Areaaluitbreidingen (exclusief riolering)	S		-32.396	-32.396	-32.396	-32.396
Lonen en sociale lasten + periodieke verhogingen 2020	S		-465.000	-455.000	-455.000	-580.000
Aanpassen jaarschijf 2020	S					91.029

Omschrijving	I/S	2016	2017	2018	2019	2020
Activeren investeringen opgenomen in het Bestedingsplan 2016-2019:						
Herinrichting Mr. Z. ter Steghestraat te Steenwijk	S		-40.560	-39.800	-39.040	-38.280
Rehabilitatie Lageweg te Ossenzijl	S		-65.600	-64.370	-63.140	-61.910
Herinrichting Mr. Z. ter Steghestraat te Steenwijk	I		507.000			
Rehabilitatie Lageweg te Ossenzijl	I		820.000			
Nog te verwerken mutaties Najaarsnota en Jaarrekening 2015:	S	18.785	10.792	10.765	31.511	59.944
Aanpassing BUIG gelden	S	676.329	1.456.876	1.839.376	1.839.376	1.839.376
<u>Algemene uitkering gemeentefonds (AU):</u>						
Compensatie prijzen en lonen	S		175.213	174.154	173.276	172.832
Hoeveelheidsverschillen	S	105.832	40.090	-1.116	-110.539	-110.539
Aanpassen jaarschijf 2020	S					207.280
Decentralisatieuitkering 3 D's	S					-375.109
Aanpassing budget AWBZ naar WMO	S					-17.449
Aanpassing budget jeugdzorg	S					-17.539
Aanpassing budget Participatiewet	S					410.097
Subtotaal:		2.305.278	2.025.260	561.714	988.514	1.159.510
Structureel	S	1.119.578	384.260	561.714	988.514	1.159.510
Incidenteel	I	1.185.700	1.641.000	-	-	-
Subtotaal:		2.305.278	2.025.260	561.714	988.514	1.159.510
Bestedingsplan 2017-2020 (zie hfdst.7.1.):						
Structureel	S		-521.773	-643.720	-600.380	-611.667
Incidenteel	I		-1.190.000	-865.000	-635.000	-575.000
Totaal bestedingsplan			-1.711.773	-1.508.720	-1.235.380	-1.186.667
Totaal perspectiefnota 2017-2020:						
Structureel	S	1.119.578	-137.513	-82.006	388.134	547.843
Incidenteel	I	1.185.700	451.000	-865.000	-635.000	-575.000
Toevoeging (-)/ onttrekking aan reserves	I		-451.000	865.000	635.000	575.000
Saldo perspectiefnota		2.305.278	-137.513	-82.006	388.134	547.843

Toelichting begrotingspositie.

De perspectiefnota start met het saldo van de Programmabegroting 2016-2019 zoals op blz. 16 van deze begroting staat vermeld. In tegenstelling tot voorgaande jaren is er een onderscheid gemaakt tussen incidenteel en structureel. Op grond van het BBV moet er sprake zijn van een materieel sluitende programmabegroting. Hiervan is sprake als de structurele uitgaven worden gedekt door de structurele inkomsten.

Het saldo is als volgt opgebouwd.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Structureel	956.028	287.383	-272.483	191.057	191.057
Incidenteel	-920.000	-196.000			
Saldo Programmabegroting 2016-2019	36.028	91.383	-272.483	191.057	191.057

Diverse begrotingswijzigingen.

Met uitzondering van het besluit van de raad in de vergadering van 31 mei 2016 met betrekking tot de zwembaden De Waterwijk en Vollenhove zijn de financiële gevolgen van de raadsbesluiten tot en met april van dit jaar verwerkt.

Overige mutaties.

Budgetafwijkingen structureel en incidenteel.

In hoofdstuk 7.2. zijn de structurele en incidentele budgetafwijkingen vermeld en van een nadere toelichting voorzien.

Prijscompensatie 1% uitgaven en inkomsten.

De prijscompensatie voor intermediair verbruik bedraagt voor 2017 ten opzichte van 2016 1,9% (kerngegevensstabel 2014-2017 van het CEP d.d. 7 maart 2016). Overeenkomstig de Kadernota wordt rekening gehouden met de sinds 2014 bijgestelde indexcijfers. Voor de opbouw van de prijscompensatie verwijzen wij naar hoofdstuk 5.

Areaaluitbreiding (exclusief riolering).

Het bedrag van de areaaluitbreiding (zie ook hoofdstuk 5) is gebaseerd op een toename van het aantal woningen met 89 en een bedrag per woning van € 364,00.

Lonen en sociale lasten 2,15% + periodieke verhogingen 2020.

De CAO gemeenten heeft een looptijd van 16 maanden en geldt voor de periode 1 januari 2016 tot 1 mei 2017.

Voor de periode 1-1-2017 tot 1-5-2017 is in de cao een stijging opgenomen van	0,40%
Voor de periode 1-5-2017 t/m 31 december 2017 wordt rekening gehouden met een stijging van	<u>1,25%</u> ¹
Subtotaal	1,65%
Verwachte stijging sociale lasten	<u>0,50%</u>
Totaal:	2,15%

Uiteraard vindt er een bijstelling van de geraamde percentages voor de salariskosten en de sociale lasten plaats, zodra hierover meer inzicht bestaat.

Jaarlijks wordt een bedrag van € 125.000 opgenomen voor de stijging van de loonkosten als gevolg van periodieke verhogingen.

¹ Prijs overheidsconsumptie beloning werknemers (kerngegevensstabel 2014-2017 van het CEP d.d. 7 maart 2016)

Aanpassen jaarschijf 2020.

De aanpassing van de jaarschijf 2020 heeft met name betrekking op de bijstelling van de rente van de opgenomen en verstrekte langlopende geldleningen.

Activeren investeringen opgenomen in het Bestedingsplan 2016-2019.

Op grond van een aanpassing van de boekhoudvoorschriften (BBV) moeten deze investeringen worden geactiveerd. Dekking kan dus niet meer plaatsvinden door de volledige investering eenmalig ten laste van de reserves te brengen. Op deze investeringen moet worden afgeschreven overeenkomstig de daarvoor geldende levensduur (20 jaar).

De oorspronkelijke dekking van beide investeringen is teruggedraaid (weer toegevoegd aan de Algemene reserve vrij besteedbaar) en de kapitaallasten zijn ten laste van de exploitatie gebracht.

Nog te verwerken mutaties voortvloeiende uit de Najaarsnota en Jaarrekening 2015.

Het betreft hier met name de verwerking van de begroting van de Veiligheidsregio en de bijstelling van de afschrijvingen op grond van de Jaarrekening 2015.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Veiligheidsregio	-26.886	-34.052	-34.052	-34.052	-34.052
Aanpassing afschrijvingen voortvloeiende uit de staat van investeringen	53.780	52.941	52.902	73.631	102.047
Parkeerautomaten	-7.985	-7.985	-7.985	-7.985	-7.985
Diversen	-124	-112	-100	-83	-66
Totaal voordeel:	18.785	10.792	10.765	31.511	59.944

Aanpassing BUIG gelden (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten).

Vanuit het collegeprogramma “Verantwoord anders” werken wij aan de realisatie van verantwoorde gemeentefinanciën. Deze ambitie vraagt onder andere van ons dat wij transparant en realistisch begroten. Anders gezegd, in de begroting werken met passende budgetten en het tijdig signaleren en melden van voor- en nadelen. Ten tijde van het opstellen van de perspectiefnota en de programmabegroting beoordelen wij dan ook het realiteitsgehalte van de diverse budgetten. Daar waar budgetten te ruim of te krap zijn vindt bijstelling plaats.

Bij het opstellen van deze perspectiefnota is door ons ook kritisch gekeken naar de zgn. BUIG gelden. Dit zijn de middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt ter dekking van de diverse te verstrekken sociale uitkeringen. Deze middelen zijn niet geoormerkt en worden eerst als een voorlopig budget ontvangen en later in het jaar door het Rijk aangepast in de vorm van een nader voorlopig budget en de definitieve vaststelling van het budget.

De hoogte van de te verstrekken sociale uitkeringen zijn afhankelijk van het aantal uitkeringsgerechtigden en dus lastig in te schatten. Om die reden is er in het verleden voor gekozen de BUIG gelden in eerste instantie terughoudend op te nemen in de gemeentelijke begroting. Bij tegenvallende cliëntenaantallen kunnen dan met behulp van deze “ruimte” grote schommelingen in de programmabegroting worden voorkomen. Tussentijdse aanpassing van het BUIG budget vindt vervolgens in het jaar plaats via de tussentijdse P&C rapportages.

Omwille van transparant en realistisch begroten doorbreken wij nu deze systematiek. Dit betekent dat wij er voor kiezen de door het Rijk (voorlopig) toegekende bedragen volledig op te nemen in de programmabegroting. Eventuele mee- of tegenvallers als gevolg van cliëntenaantallen en/of

budgetbeschikkingen melden wij via de reguliere P&C rapportages. Hiermee hanteren wij dezelfde gedragslijn als geldt voor de andere budgetten.

Deze trendbreuk leidt in deze perspectiefnota tot een positief meerjarig effect van € 0,6 mln. in 2016 oplopend naar € 1,8 mln. in 2018 en volgende jaren. Deze trendbreuk vinden wij verantwoord gelet op de prognoses van de BUIG gelden voor de komende jaren en de aanwezigheid van onze risicoreserve.

Algemene uitkering gemeentefonds (AU).

Algemene uitkering gemeentefonds onderdeel lonen en prijzen.

Op basis van de december circulaire van 2015 wordt voor 2017 een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds voor prijs- en loonontwikkelingen (inclusief sociale lasten) verwacht.

Algemene uitkering gemeentefonds onderdeel hoeveelheidsverschillen.

Het betreft hier een bijstelling van de algemene uitkering op basis van aantallen en hoeveelheden. Voorbeelden hiervan zijn het aantal inwoners en het aantal bijstandsontvangers.

Algemene uitkering gemeentefonds onderdeel aanpassing jaarschijf 2020.

De jaarschijf 2020 is ten opzichte van 2019 aangepast op onder meer de volgende onderdelen: uitkeringsfactor algemene uitkering, aantal bijstandontvangers, suppletieregeling ozb, aantal leerlingen (S)VO.

Algemene uitkering gemeentefonds onderdeel decentralisatieuitkering 3 D's (aanpassing budgetten AWBZ naar WMO en de budgetten voor de jeugdzorg en de participatiewet).

De procentuele afname van het rijksbudget voor de uitvoering van de participatiewet in 2020 ad € 410.097 is evenals voorgaande jaren tot hetzelfde bedrag in mindering gebracht op het gemeentelijke budget.

Voor de WMO en de jeugdzorg wordt een iets hogere uitkering van het rijk verwacht van resp. € 17.449 en € 17.539. Deze bedragen zijn toegevoegd aan het gemeentelijk budget voor uitvoering van de taken op deze beleidsterreinen.

Bestedingsplan 2017-2020.

In hoofdstuk 7.1. zijn de voor 2017 en volgende jaren geplande investeringen vermeld en van een uitgebreide toelichting voorzien. Wij zijn voornemens deze in de Programmabegroting 2017-2020 op te nemen voor zover er in de periode tot de samenstelling van de programmabegroting geen grote nadelige budgettaire effecten optreden.

Totaal Perspectiefnota 2017-2020.

Toevoeging (-)/ onttrekking aan reserves.

De toevoeging/ onttrekking aan reserves vindt plaats voor zover er sprake is van incidentele uitgaven of inkomsten en kan als volgt worden gespecificeerd.

Reserve	2017	2018	2019	2020	Totaal
Algemene reserve vrij besteedbaar	-501.000	665.000	405.000	375.000	944.000
Reserve Volkshuisvesting	50.000	200.000	230.000	200.000	680.000
Totaal:	-451.000	865.000	635.000	575.000	1.624.000

4.2. Vermogenspositie

In onderstaande tabel hebben wij de ontwikkeling van de vermogenspositie per 1-1-2017 voor u in beeld gebracht. De raadsbesluiten tot en met de vergadering van 5 april 2016 zijn in dit overzicht verwerkt.

Bedragen X € 1.000			
Stand per 1-1-2017	Programmabegroting 2016-2019	Perspectiefnota 2017-2020	Vershil
Algemene reserves	18.857	20.438	1.581
Bestemmingsreserves	21.688	13.620	-8.068
Voorzieningen	2.751	2.962	211
Totaal:	43.296	37.021	-6.275

Een specificatie van de ontwikkeling van de vermogenspositie per 1 januari 2017 treft u aan in hoofdstuk 7.3.

Er is geen rekening gehouden met het positieve resultaat van de jaarrekening 2015 van € 5,5 mln. De behandeling van de jaarrekening 2015 staat op de raadsagenda van 28 juni 2016. De definitieve vaststelling vindt plaats op 5 juli a.s.

Ook is nog geen rekening gehouden met de mutaties in de reserves voortvloeiende uit de budgetafwijkingen 2016 zoals opgenomen in bijlage 7.2. Wordt met beide laatste factoren wel rekening gehouden en dus vooruit gelopen op besluitvorming in uw raad, dan bedraagt de vermogenspositie per 1-1-2017 volgens onderstaande tabel afgerond € 44,4 mln.

Bedragen X € 1.000	
Omschrijving	Perspectiefnota 2017-2020
Stand per 1-1-2017	37.021
Resultaat jaarrekening 2015	5.528
Budgetafwijkingen 2016 (incidenteel en structureel)	1.840
Totaal:	44.389

Ten opzichte van de programmabegroting is er sprake van een lichte verbetering van de vermogenspositie met circa € 1 mln.

Realisatie van het Bestedingsplan in de komende jaren vergt naar verwachting nog een inzet van de reserves van circa € 1,6 mln.

Het college acht de geschetste vermogensontwikkeling dan ook alleszins verantwoord.

5. Kaders Programmabegroting 2017-2020

5.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2017-2020 opgenomen. De financiële vertaling van een deel van deze kaders is reeds meegenomen in deze perspectiefnota. De kaders zijn gebaseerd op de door uw raad vastgestelde nota's behorende bij de kadernota.

5.2. Kaders

Onderstaand treft u de kaders aan voor o.a. de prijs- en loonindexcijfers, areaaluitbreidingen en de te hanteren rekenrente. De met een (*) aangegeven onderdelen zijn reeds verwerkt in de perspectiefnota.

Omschrijving	Kader
Raadsbesluiten	Tot en met de raadsvergadering van 5 april 2016
Lonen (incl. sociale lasten) (*)	2,15%
Prijsinflatie inkomstenbudgetten (*)	1%
Prijsinflatie uitgavenbudgetten (*)	1%
Prijsinflatie grondexploitatie uitgavenbudgetten	3%
Prijsinflatie grondexploitatie inkomstenbudgetten	2%
Rente grondexploitaties (*)	0,9%
Rekenrente (omslagpercentage)	3%
Prijsinflatie verstrekte subsidies (*)	1%
Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten (*)	1%
Areaaluitbreiding door grondgebiedbestemmingen (*): - openbaar groen - wegen en wegmeubilair - openbare verlichting - riolering	€ 15.931 € 14.685 € 1.780 € 18.779
Aantal woonruimten per 1-1-2016 (groei 2016)	20.372 (89)
Aantal inwoners per 1-1-2016 (groei 2016)	43.330 (geen)
Algemene uitkering uit het Gemeentefonds	Mei circulaire 2016 (verschijnt eind mei/ begin juni)

5.3. Loonkostenontwikkelingen

Voor een toelichting op de verwachte loonkostenontwikkelingen verwijzen wij naar hoofdstuk 4. In de Programmabegroting 2017-2020 wordt voor 2017 rekening gehouden met een stijging van de loonkosten inclusief sociale lasten van 2,15%.

5.4. Prijsinflatie exploitatiebudgetten en kostenplaatsen

Op basis van de publicatie van de Kerngegevensstabel 2014-2017 van het CEP d.d. 7 maart 2016 bedraagt de prijscompensatie voor 2017 voor intermediair verbruik ten opzichte van 2016 1,9 %. Rekening houdende met een neerwaartse bijstelling van de prijscompensaties over de jaren 2014 tot en met 2016 van -/- 0,9% wordt voor 2017 een prijscompensatie gehanteerd van 1% overeenkomstig onderstaande specificatie.

De gehanteerde prijscompensaties voor 2015 en 2016 zijn gebaseerd op vorengenoemde kerngegevensstabel. Uw raad heeft bij de behandeling van de respectievelijke programmabegrotingen voor de jaren 2015 en 2016 voor sommige onderdelen van de uitgaven- en inkomstenbudgetten besloten tot het hanteren van afwijkende prijsinflatiepercentages. Bij de bepaling van het prijsinflatiepercentage voor 2017 is dus geen rekening gehouden met deze afwijkende percentages.

<u>Prijscompensatie 2017</u>		
Prijsstijging 2014	-0,3	
In begroting 2016-2019 opgenomen	0,5	
		-0,8
Prijsstijging 2015	1,6	
In begroting 2016-2019 opgenomen	1,1	
		0,5
Prijsstijging 2016	0,8	
In begroting 2016-2019 opgenomen	1,4	
		-0,6
Prijsstijging 2017		1,9
Prijsstijging 2017 t.o.v. 2016		1,0

5.5. Prijsinflatie grondexploitatie

Voor de gemeentelijke grondexploitaties wordt een (ten opzichte van de gemeente) afwijkend percentage gehanteerd voor zowel de kosten- als de opbrengstenkant.

Het percentage voor kostenstijging wordt gebaseerd op de gemiddelde langjarige prijsindex Grond, Weg- en Waterbouw (GWW) van het CBS. Het is namelijk onzeker hoe de prijzen zich op de korte termijn ontwikkelen. Wanneer er langjarig wordt gekeken (vanaf 2005 tot heden) is een

gemiddelde index te zien van ca. 3% per jaar. Voor 2016 en verder wordt, conform voorgaande jaren een prijsindex van 3% aangehouden.

In vergelijking met de totale prijsontwikkeling (gemeente breed) lijkt 3% aan de hoge kant. De grondexploitaties worden echter beïnvloed door een klein deel van de prijsindex. Het betreft de prijsontwikkeling van bouwrijp maken en verharding. Deze cijfers laten de afgelopen 10 jaar een gemiddelde stijging zijn van 2,6% per jaar. Daarom wordt er voor de grondexploitaties een prijsindex van 3% gehanteerd.

De opbrengstenstijging die wordt doorberekend binnen de grondexploitaties is een inflatiecorrectie. Langjarige ontwikkelingen laten voor de opbrengstenkant een stijging zien. De laatste periode staan de prijzen in het land onder druk. Wanneer er naar de grondprijzen binnen de gemeente Steenwijkerland wordt gekeken, is te zien dat deze concurrerend zijn met omliggende gemeenten. Daarom is de opbrengstenstijging op basis van langjarige ontwikkelingen vooralsnog de komende jaren geraamd op 2%. Dit is conform voorgaande jaren en conform de langjarige inflatie.

5.6. Rekenrente (omslagpercentage)

Het uniforme omslagpercentage is bepaald op 3 % en gebaseerd op de gemiddelde kosten van uitstaande leningen op de kapitaalmarkt per 1 januari van het boekjaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. In afwijking van de Kadernota zijn bij de bepaling van het omslagpercentage de opgenomen geldleningen met een looptijd korter dan een jaar niet meegenomen.

De reden is gelegen in het feit dat deze leningen de gemiddelde kosten van de uitstaande leningen teveel beïnvloeden.

Het omslagpercentage wordt toegepast voor de:

- investeringen opgenomen in het Bestedingsplan 2017-2020;
- bespaarde rente;
- investeringen waarvoor de uitgaven nog moeten plaatsvinden.

5.7. Loon –en prijsinflatie subsidies

In vele gevallen kennen gesubsidieerde instellingen voor hun producten eenzelfde kostenopbouw als gemeenten. De bekostiging van deze producten vindt (deels) plaats door gemeenten in de vorm van een subsidie. Hiervoor wordt de gemeente niet afzonderlijk gecompenseerd in het accres van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Compensatie van de gesubsidieerde instellingen vindt overeenkomstig het percentage voor prijsstijgingen plaats ter grootte van 1%.

5.8. Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten

Voor gemeentelijke belastingen en rechten wordt dezelfde prijsindex als voor exploitatiebudgetten gehanteerd en is derhalve voor 2017 t.o.v. 2016 1%.

5.9. Areaaluitbreidingen door grondgebiedsbestemmingen

Voor de begroting 2017 wordt voor areaaluitbreidingen door grondgebiedsbestemmingen uitgegaan van een toename van het aantal woningen in 2016.

De areaaluitbreidingen zijn verwerkt in deze perspectiefnota. Het bedrag per woning wordt berekend door het beschikbare budget per 1-1-2016 voor onderstaande onderdelen van de openbare ruimte te delen door het aantal woningen per 1-1-2016.

Areaaluitbreiding door grondgebiedsbestemmingen.

Omschrijving	Groei woningen in 2016	Bedrag per woning (€) (onderhoudsnorm)	Groei x bedrag per woning (€)
Wegen en wegmeubilair	89	165	14.685
Openbare verlichting	89	20	1.780
Openbaar groen	89	179	15.931
Totaal t.l.v. de algemene middelen		364	32.396
Riolering	89	211	18.779
Totaal ten laste van gesloten huishouding riolering		211	18.779

5.10. Groei aantal woningen

Op basis van de Kadernota mag bij de rioolrechten, de afvalstoffenheffing, het huishoudelijk afval, de onroerende-zaakbelastingen en de hondenbelasting rekening worden gehouden met de groei van het aantal woningen in 2016. Er wordt rekening gehouden met een groei van 89 woningen.

5.11. Groei aantal inwoners

Het aantal inwoners bedraagt per 1-1-2016 43.330. Ten opzichte van 1-1-2015 een toename van 112. Op basis van de gemiddelde groei van de laatste vijf jaar met 10 inwoners wordt voor 2017 uitgegaan van hetzelfde aantal inwoners als per 1-1-2016.

6. Te nemen besluiten

De raad wordt voorgesteld:

1. Kennis te nemen van:

- a. het algemene beeld van de realisatie van het collegeprogramma “Verantwoord Anders” zoals vermeld in hoofdstuk 1;
- b. de geschetste kansen en bedreigingen zoals vermeld in hoofdstuk 2;
- c. de voorgestelde koers voor de Programmabegroting 2017-2020 zoals vermeld in hoofdstuk 3;
- d. het financieel beeld zoals weergegeven in hoofdstuk 4;
- e. het Bestedingsplan 2017-2020 zoals opgenomen in hoofdstuk 7.1.

2. Vast te stellen:

- a. de begrotingspositie zoals weergegeven in hoofdstuk 4.1. voor zover het de jaarschijf 2016 betreft;
- b. het saldo van de jaarschijf 2016 te betrekken bij de Najaarsnota 2016;
- c. het saldo van de jaarschijven 2017 t/m 2020 te betrekken bij de samenstelling van de Programmabegroting 2017-2020;
- d. de budgetafwijkingen zoals opgenomen in hoofdstuk 7.2.;
- e. de programmabegroting overeenkomstig 2a tot en met 2d te wijzigen;
- f. de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2017-2020 zoals opgenomen in hoofdstuk 5.

7. Bijlagen Perspectiefnota 2017-2020

7.1. Bestedingsplan 2017-2020

Nr.	Onderwerp	(S/I)	Investering	Afschr	Der-den	2017	2018	2019	2020
	Steenwijkerlanders voelen zich thuis								
1	Omgevingsplan	I				60.000			
2	Asbest verwijderen en zon op dak	S				105.000	105.000	30.000	30.000
	Brugwachtershuisje Kooibrug Scheerwolde	I				75.000			
3									
4	Vervangen brug nabij Stroinkemaal (eigendom waterschap)	S	pm						
5	Herinrichting parkeerterrein MFC De Ploats te Blokzijl	S	70.000	20		5.600	5.495	5.390	5.285
6	Chemievrij onkruidbeheer op verharding	S				100.000	100.000	100.000	100.000
7	Vervangen oeeververbindingen (bruggen)	S	400.000	30		25.333	24.933	24.533	24.133
8	Eerste aanzet vervanging verlichting	S	405.000	30		25.650	25.245	24.840	24.435
8	Eerste aanzet vervanging verlichting	I				-20.000			
9	Handhaving met Citycontrol 6 applicatie	S	40.000	4		11.200	10.900	10.600	10.300
10	Herinrichting schoolomgeving Clausschool	S	150.000	20		12.000	11.775	11.550	11.325
10	Vrijval budget van project verkeersveilige schoolomgeving	I				-10.000			
11	Aanschaf zonnepanelen op het gemeentehuis en de Meenthe	S	400.000	10			52.000	50.800	49.600
12	Energie Service Company	I				30.000	30.000		
13	Realisatie zonneparken	I				300.000			
14	Centrale Veiligheidsdag	I				10.000			
15	Kernen en wijken	I				100.000	100.000		
16	Herinrichting Oldemarktseweg Steenwijkerwold	S	405.000	20		32.400	31.792	31.184	30.576
	Steenwijkerlanders doen het samen								
17	Fusieschool Giethoorn (grond)	S	330.000	-		9.900	9.900	9.900	9.900
17	Fusieschool Giethoorn (bouw)	S	2.298.911	60		22.990	45.980	107.283	105.213
17	Gymvervoer komt te vervallen bij fusie scholen	S						-15.000	-15.000

18	Groot onderhoud zwembaden	S	300.000	15		29.000	28.400	27.800	27.200
	<u>Steenwijkerlanders zijn actief</u>								
19	Nationaal park Weerribben Wieden	I			pm	235.000	110.000		
20	Uitvoeringsagenda binnenstad Steenwijk	I				410.000	625.000	635.000	575.000
21	Koloniën van Weldadigheid	S					25.000	25.000	25.000
	Financiën en bedrijfsvoering								
22	400 MS Office licenties inclusief Software Assurance	S	100.000	5		59.000	58.400	29.300	30.000
23	e-HRM	S	100.000	4		48.000	47.250	46.500	45.750
24	Rente inzet reserves	S				35.700	61.650	80.700	97.950
	Totaal bestuursprogramma's					1.711.773	1.508.720	1.235.380	1.186.667
	Incidenteel	I				1.190.000	865.000	635.000	575.000
	Structureel	S				521.773	643.720	600.380	611.667
	Totaal:					1.711.773	1.508.720	1.235.380	1.186.667

Toelichting:

1. Omgevingsplan.

Met dit budget wordt het omgevingsplan Buitengebied (incl. MER), het bestemmingsplan Recreatiewoningen en nieuwe plannen voor Wetering, Tuk Bergstein, Van den Kornputkwartier en Noordermaten opgesteld.

2. Asbest verwijderen en zon op het dak.

In 2020 wordt een volume aan nieuwe energie opgewekt ter grootte van het huishoudelijke energiegebruik binnen de gemeente. De landelijke regelgeving met betrekking tot asbest verandert in 2016, verzekeringen vergoeden de schade veroorzaakt door asbestbrand niet meer en bovendien zijn er subsidies en financiële voordelen, waardoor het saneren op dit moment financieel en fiscaal aantrekkelijker is. De gemeente stimuleert het terugplaatsen van zonnepanelen om de doelstelling van zon op daken te kunnen realiseren. De lokale bedrijven helpen elkaar hierbij. Dit leidt tot een omzetgroei en een stimulering van de lokale werkgelegenheid. De gemeente faciliteert en stimuleert dit proces.

In samenwerking met BCS en LTO Noord opzetten van een projectorganisatie om tot 2024 het asbest op en aan de bedrijfsgebouwen in Steenwijkerland te saneren en zonnepanelen terug te plaatsen. 2024 is het jaar waarin het asbest verbod geëffectueerd moet zijn.

3. Brugwachtershuisje Kooibrug te Scheerwolde

Het huidige brugwachtershuisje is ca. 2,4 x 2,1 m1 groot en voldoet niet aan de ARBO-normen. Om aan de ARBO-normen te voldoen wordt de huidige wachtruimte aangepast en vergroot.

4. Vervanging brug nabij Stroinkgemaal.

De huidige onderhoudstoestand van de brug is slecht (aslastbeperking) en leidt tot een onacceptabele situatie. De veiligheid komt in het geding. Brug is in eigendom van het waterschap. Wij zijn momenteel in gesprek met het waterschap over de vervanging van de brug. Zodra deze gesprekken zijn afgerond komen wij met nadere voorstellen bij u terug.

5. Herinrichting parkeerterrein MFC De Ploats te Blokzijl.

Het huidige (parkeer)terrein bij MFC De Ploats in Blokzijl voldoet niet aan de gewenste kwaliteit en bruikbaarheid.

6. Chemievrij onkruidbeheer op verharding.

Naar verwachting zal in april 2016 het gebruik van chemische onkruidbestrijding op verharding worden verboden. Als gevolg daarvan zal er overgeschakeld moeten worden naar een alternatieve onkruidbeheersing methode. De prijs voor deze alternatieve methode ligt door de inzet van machines en arbeid hoger dan de traditionele methode op basis van chemie (Glyfosaat). De marktprijzen liggen hoger dan vorig jaar ingeschat. Vandaar dat nu een hoger bedrag benodigd is dan vorig jaar ingeschat.

7. Vervangen oeververbindingen (bruggen).

Wij zijn eigenaar en beheerder van 350 stuks oeververbindingen ((verkeers-)bruggen, fietsvoetgangersbruggen en vonders) Uit inspecties blijkt dat in het kader van "einde levensduur", de te nemen grootschalige onderhoudsmaatregelen teneinde te voldoen aan de (veiligheids-)eisen, het noodzakelijk is de komende jaren bruggen te vervangen (1 verkeersbrug en diverse overige bruggen/vonders).

In het beleidsplan kunstwerken (waaronder oeververbindingen) en het bijbehorend meerjarenplan 2017-2021 wordt uitgebreid stilgestaan bij de kwaliteit, veiligheid en functionaliteit van de oeververbindingen en het hierbij behorende meerjaren onderhouds/vervangingsplan 2017-2021. Vooruitlopend op de vaststelling van het beleidsplan is het noodzakelijk om voor 2017 € 400.000 te investeren ten einde de veiligheid te kunnen garanderen.

8. Eerste aanzet vervanging verlichting.

Een aanzienlijk deel van onze openbare verlichting is de komende jaren aan vervanging toe. Hiervoor wordt in 2016 (als onderdeel van het masterplan) een vervangingsplan opgesteld. Met deze claim worden vooruitlopend op het vervangingsplan, de oudste en meest energieverblindende lichtmasten vervangen door LEDverlichting. Keuze voor vervanging of weghalen vindt plaats samen met de bewoners.

9. Handhaving met Citycontrol 6 applicatie.

Het huidige contract tussen P1 en Sigmax Citycontrol 5 en tussen P1 en de gemeente Steenwijkerland loopt aan het einde van 2016 af (zowel hardware als software).

Na inventarisatie bij de gebruikers van het huidige systeem blijkt dat continuering geen optie is en wel om de volgende redenen:

- identificatie controle kan niet plaatsvinden;
- het systeem loopt buiten regelmatig vast en moet er handmatig gegevens genoteerd worden;

- bij invoeren zijn alleen beperkte velden beschikbaar, rest van de gegevens moeten op kantoor worden ingevoerd;
- ingevoerde gegevens zijn niet direct beschikbaar voor anderen;
- geen controle systeem over reeds eerder opgelopen waarschuwingen;
- veel kantoorwerkzaamheden (Administratie) dus minder tijd op straat.

Met Citycontrol 6 hebben we een totaaloplossing in huis waarmee er snel en gebruiksvriendelijk kunnen handhaven.

Investerings door aanschaf van Citycontrol 6 geeft de volgende mogelijkheden

- direct controleren van feiten en opvolgen;
- identiteit en RDW controle ter plaatse;
- gebruiksvriendelijk, flexibiliteit en snelheid (versneld registreren en meer velden);
- koppeling met meerdere systemen;
- eenvoudig switchen tussen de systemen;
- alles in een toestel (handhaving, bellen, controle, etc.);
- rapportage op interventie t.w. per:
 - feit;
 - locatie;
 - periode;
 - situatie;
 - verbalisant.
- voorbereid op nieuwe en toekomstige ontwikkelingen.

Al deze veranderingen zullen leiden tot minder administratieve handelingen welke nodig zijn voor de afwikkeling van de geconstateerde feiten. Hierdoor zal de frequentie van Blauw op straat groter zijn. Minder binnen maar meer buiten.

10. Herinrichting schoolomgeving Clausschool/ vrijval budget van project verkeersveilige schoolomgeving.

Het gaat om de herinrichting van het terrein tussen Clausschool, Gagelsweg, vv Oldeveste en de Koterhoek. Hierbij worden onder andere een parkeervoorziening verlegd, een fietspad aangebracht, een brug vernieuwd op een nieuwe plek, de afwatering van het gebied en de verkeers- en sociale veiligheid verbeterd. Er ontstaat een landschappelijk fraai gebied en een logische langzame verbinding vanaf de Gagelsweg naar de Koterhoek v.v.

11. Aanschaf zonnepanelen op het gemeentehuis en De Meenthe.

Realisatie van energieproductie op maatschappelijk vastgoed. Hiermee wordt bespaard op de exploitatie van beide gebouwen. Daarnaast geeft de gemeente met dit project 'het goede voorbeeld'. Het werk wordt uitgevoerd conform het inkoopbeleid van de gemeente, waarbij er aandacht is voor het lokale bedrijfsleven.

Een indicatieve berekening toont een besparing op inkoop van energie van 18% voor het gemeentehuis. De bijdrage aan de bezuinigingsdoelstelling door de opwekking van energie zoals opgenomen in de begroting vanaf het jaar 2017 wordt voor het gemeentehuis geschat op 50% (= € 12.500).

De overdracht van de Meenthe kent een taakstellende energiebesparing van € 18.000 op het verbruik van € 90.000 per jaar. Met de plaatsing van de zonnepanelen kan hier een substantiële

bijdrage aan worden gegeven. De besparing bij De Meenthe komt door de recentelijke eigendoms-overdracht ten gunste van de gemeente.

12. Energie Service Company (ESCo).

Realisatie van energiebesparing in maatschappelijk vastgoed met ondersteuning van een ESCo. Verkenning naar de opzet van een gemeentelijke ESCo (vgl. gemeente Groningen). Actieve participatie door lokale bedrijven en huidige energiebeheerders/ inkoop gemeente.

13. Realisatie zonneparken.

Realisatie van zonneparken. Actieve participatie door burgers middels o.a. Postcoderoos, voordeel van energiebelasting bij deelname. Postcoderoos bereik is ongeveer 25.000 inwoners.

14. Veiligheidsdag.

In 2017 wordt de Veiligheidsdag in onze gemeente georganiseerd door de Veiligheidsregio. De bijdrage van de gemeente Steenwijkerland zal voornamelijk bestaan uit de kosten voor promotiemateriaal en het inrichten van een eigen stand. Per saldo wordt rekening gehouden met een kostenpost van € 10.000.

15. Kernen en wijken.

De aanwezigheid van gemeentelijke ondersteuning door de beschikbaarheid van financiële middelen is ter stimulering van inwonersinitiatieven een belangrijke randvoorwaarde gebleken om inwonersparticipatie handen en voeten te geven. Gewezen kan worden op de vele initiatieven die jaarlijks in het kader van de matrix uitvoering dorpsplannen worden ontwikkeld en uitgevoerd.

De aanwezigheid van financiële ruimte blijft nodig om ruimte te kunnen bieden aan inwonersinitiatieven gericht op de leefbaarheid van de directe woon- en leefomgeving.

De in het kader van de overheidsparticipatie beschikbaar te stellen gemeentelijke ondersteuning betreft een vorm van cofinanciering. De beschikbaar gestelde gelden vormen op die wijze een stimulans voor de initiatiefnemers om gelden van derden te genereren.

Deze wijze van cofinanciering heeft mede als effect dat de initiatiefnemers een hoge mate van betrokkenheid en zelfredzaamheid ontwikkelen.

Voorgesteld wordt om de reserve Kernen en Wijken te voeden met 2 X € 100.000 (2017 en 2018), zodat de komende jaren de stimulering en ondersteuning kan worden voortgezet.

16. Herinrichting Oldemarktseweg Steenwijkerwold.

Aanwonenden van de Oldemarktseweg hebben een herinrichtingsplan opgesteld. Dit plan wordt met een adviserende rol van de ambtelijke organisatie verder door de initiatiefnemers uitgewerkt.

17. Fusieschool Giethoorn/ gymvervoer komt te vervallen bij fusie scholen.

Het basisonderwijs in Giethoorn is momenteel gehuisvest op twee locaties: de Noorderschool en de Zuiderbasisschool. De huidige huisvesting is verouderd en het doel is om te komen tot een samenwerking in een nieuw te realiseren fusieschool. De wens is om de nieuw te bouwen school te situeren naast / achter Beulakerweg 127.

18. Groot onderhoud zwembaden.

In de begroting is op dit moment alleen een bedrag opgenomen voor het noodzakelijk groot onderhoud (voor de veiligheid, gezondheid en bedrijfszekerheid) van totaal € 87.000,--. Dit is

conform het benodigde bedrag volgens het meerjarig onderhoudsplan (mjo). Dit is echter wel exclusief de vervangingsinvesteringen voor de 3 baden. Hier is voor 2017 een investering mee gemoeid van totaal € 300.000,--. Het gaat hier om groot onderhoud/vervangingen zoals diverse grote installaties/pompen van het wedstrijdbassin, voedings- en regelkast zwemwaterbehandeling, overdruketel, stalen trap, lichtkoepels, centrale installatie, filterzandpakketten, flowmeters en automatische doseerinstallatie. Vanaf 2017 komen als gevolg van de gewijzigde begrotingsvoorschriften de kapitaalslasten (rente en afschrijving) jaarlijks ten laste van de exploitatie. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 15 jaar en een rentepercentage van 3% betekent dit voor 2017 een bedrag van € 29.000,--.

Deze wijziging in het BBV zal ook gevolgen hebben voor de werkwijze van ons maatschappelijk vastgoed. Aangezien dit nog verder uitgewerkt moet worden en wij de zwembaden qua systematiek hier wel bij aan willen sluiten is het voorstel om op dit moment alleen de kapitaalslasten van de investering voor 2017 op te nemen. Vanaf 2018 zal dit verder meegenomen worden bij de uitwerking van het maatschappelijk vastgoed.

19. Nationaal park Weerribben en Wieden.

Om het NPWW nieuwe stijl goed neer te zetten is in 2017 en 2018 per jaar € 110.000 nodig voor communicatie, educatie en draagvlak, voor monitoring van de economische waarde van het gebied, voor het samen met ondernemers ontwikkelen van nieuwe product-markt-combinatie (PMC's) op het raakvlak van economie en ecologie en voor ontwikkelingsprojecten ter versterking van economie, natuur en samenleving. Daarnaast is er in 2017 € 125.000 nodig voor de uitwerking van de deelprojecten van de transitie die een boost geven aan het elan van het NPWW nieuwe stijl. Het gaat hierbij om het implementeren van de nieuwe merknaam en het uitwerken en realiseren van het poortenconcept.

20. Uitvoeringsagenda binnenstad Steenwijk.

Middels de Streekfunctie wordt ingezet op het versterken van de Stad. Samen met ondernemers en bewoners is een integrale visie voor de binnenstad opgesteld. Vestingstad is daarbij het centrale thema.

Op basis hiervan is een Uitvoeringsagenda opgesteld. De huidige problematiek van de binnenstad vereist een brede aanpak. Onderdelen die aanpak behoeven zijn o.a.:

- aanpassing van de infrastructuur rond en de aankleding van de Markt
- verbetering overig openbaar gebied
- stroever maken van de steentjes
- stedelijke herverkaveling/versterking winkelveorzieningen
- sanering/herinrichting gebied aan de Onnastraat-Gasthuisstraat-stadswal
- herbestemming Geref. Kerk middels huisvesting van zorg gerelateerde mensen
- restauratie gemeentelijke Rijksmonumenten zuidzijde Markt
- betere toegankelijkheid minder validen

Om de binnenstad te versterken is een forse impuls nodig.

In de programmabegroting staat vermeld dat hierover nadere voorstellen worden gedaan.

Naast de in het Bestedingsplan opgenomen bedragen wordt ook een beroep gedaan op de impulsgelden voor een tweetal projecten, nl.: fonds stimuleren wonen en stedelijke herverkaveling en de stadstuin. Wij verwijzen korthedshalve naar het raadsvoorstel, dat u op 31 mei 2016 heeft behandeld.

Op basis van de huidige ramingen zijn de volgende bedragen nodig:

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Benodigd	760.000	625.000	635.000	575.000
Impulsgelden (raadsvoorstel 31 mei 2016)	-350.000			
Reserve Volkshuisvesting	-50.000	-200.000	-230.000	-200.000
Op te nemen in het bestedingsplan	360.000	425.000	405.000	375.000

21. Koloniën van Weldadigheid.

Wanneer UNESCO in 2018 tot aanwijzing van de Koloniën van Weldadigheid overgaat, blijft het uitdragen door de gezamenlijke partijen van het erfgoed ook noodzakelijk. Er zullen door de diverse partijen financiële middelen beschikbaar moeten worden gesteld. Daarbij gaat het onder meer om het beheer van het overkoepelend deel van de website, website beheer, publieksbrochures, incidentele adviesuitvragen, organisatiekosten Stuurgroep, koloniemanagerversgaderingen, onderhouden UNESCO netwerk, incidentele marketing communicatie/ gebieds promotie. Voor Steenwijkerland worden de jaarlijkse kosten met ingang van 2018 geraamd op € 25.000. Nadere uitwerking van de gemeentelijke bijdrage moet nog plaatsvinden. Zodra meer exacte informatie bekend is zullen wij u nader informeren.

22. 400 MS Office licenties inclusief Software Assurance.

Microsoft hanteert een licentiebeleid dat wanneer je als organisatie gebruik maakt van flexwerken en/of thuiswerken dan moet je MS Office licenties gebruiken inclusief Software Assurance. Wij gebruiken als organisatie op dit moment 200 MS Office licenties met Software Assurance. Binnen onze organisatie wordt steeds meer gebruik gemaakt van flexwerken en thuiswerken en omdat we elke twee (2) jaar een controle van Microsoft hebben op het gebruik van de Microsoft licenties is het verstandig om ze nu alvast op orde te brengen. Daarnaast hebben we te maken met de Wet flexibel werken die per 1-1-2016 is ingegaan. Hierin is geregeld dat iedere medewerker de mogelijkheid heeft om flexibel te werken en thuis te werken en dat de werkgever een verzoek alleen kan afwijzen indien er een zwaarwegend bedrijfs- of dienstbelang is.

Het benodigde budget is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Benodigde budget voor exploitatie	36.000	36.000	54.000	54.000
Benodigde kapitaallasten	23.000	22.400	21.800	21.200
Totaal benodigd:	59.000	58.400	75.800	75.200
Beschikbaar budget (vrijvallende kapitaallasten)			-46.500	-45.200
Saldo	59.000	58.400	29.300	30.000

23. E-HRM.

Doelstelling van het project is een efficiënter en effectiever uitvoering van HR-taken. HR dient zich minder met administratieve taken bezig te houden en meer waarde toe te voegen. Digitaal, makkelijk en gebruiksvriendelijk dienen de sleutelwoorden binnen HR te zijn, voor medewerkers, management en het HR-cluster. Naast de kapitaallasten moet nog rekening worden gehouden met een stijging van de structurele exploitatielasten met € 20.000.

24. Rente inzet reserves.

In het bestedingsplan zijn diverse incidentele investeringen opgenomen. Het college is voornemens deze investeringen te dekken ten laste van de daartoe bestemde reserves. De inzet van reserves brengt echter wel rentelasten met zich mee. In onderstaande tabel treft u een specificatie aan van de rentelasten, die zijn gemoeid met de inzet van reserves.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve vrij besteedbaar	1.140.000	665.000	405.000	375.000
Reserve Volkshuisvesting (Binnenstad Steenwijk)	50.000	200.000	230.000	200.000
	1.190.000	865.000	635.000	575.000

Rente inzet reserves (3%)	2017	2018	2019	2020
2017	35.700	35.700	35.700	35.700
2018		25.950	25.950	25.950
2019			19.050	19.050
2020				17.250
Totaal:	35.700	61.650	80.700	97.950

7.2. Budgetafwijkingen

Programma	I/S	2016	2017	2018	2019	2020
Steenwijkerlanders voelen zich welkom						
Inkomsten huwelijksleges	S	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Referendum Oekraïne	I	-48.810				
Bijdrage van het Rijk in de organisatie van het referendum (via de algemene uitkering uit het gemeentefonds)	I	48.810				
Totaal Steenwijkerlanders voelen zich welkom		-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Steenwijkerlanders voelen zich thuis						
Vervangen overstortloggers en aanbrengen grondwaterloggers	I	-32.000				
Onttrekking aan de voorziening Riolering (exploitatie)	I	32.000				
Vervanging zieke bomen Woldmeenthe	I	-20.000				
Toename aantal Greenteams	S	6.250	6.250	6.250	6.250	6.250
Dekking: budget voor zwerfafval	S	-6.250	-6.250	-6.250	-6.250	-6.250
Doorberekende rente grondexploitaties	S	-624.000	-610.000	-522.000	-450.000	-450.000
Voorbereidingkrediet Invoering Omgevingswet	I	-50.000				
Huurderving diverse panden	S	-34.000	-34.000	-34.000	-34.000	-34.000
Verkoop onroerend goed	I	450.000				
Algemene reserve Grondexploitatie	I	500.000				
Verlagen budget duurzaam bouwen	S	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000
Invullen taakstelling duurzaam bouwen	S	-170.000	-170.000	-170.000	-170.000	-170.000
Herstel kademuur Blokzijl	I	-50.000				
Voorbereiding herinrichting Mr. Z. ter Steghestraat	I	-100.000	70.000			
Dekking: budget voor verkeer en riolering	I	30.000				
Vermarkten van de mogelijkheden voor het opwekken van energie	S		-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal Steenwijkerlanders voelen zich thuis		102.000	-599.000	-581.000	-509.000	-509.000
Steenwijkerlanders doen het samen						
Leerlingenvervoer	S	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Bezuiniging subsidies en inkoop	S		-250.000	-400.000	-500.000	-500.000
Toekomst huisvesting voortgezet (speciaal) onderwijs	I	-10.000				
Bijstelling budget voor maatwerkvoorzieningen WMO en Jeugd	I	1.500.000	500.000			
Totaal Steenwijkerlanders doen het samen		1.550.000	310.000	-340.000	-440.000	-440.000

Programma	I/S	2016	2017	2018	2019	2020
Financiën en bedrijfsvoering						
Individueel keuzebudget (IKB)	I	-720.000				
Verkoop Rams Woerthe en invulling taakstelling	S	-95.000	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Aanpassing raming salarissen politieke ambtsdragers	S	-42.840	-42.840	-42.840	-42.840	-42.840
Algemene uitkering septembercirculaire	S	388.197	289.531	664.538	720.623	720.623
Vennootschapsbelasting	S	-30.000	-22.000	-12.000	-12.000	-12.000
Contributie VEGANN	S	-432	-432	-432	-432	-432
Dividend BNG	S	58.354	58.354	58.354	58.354	58.354
Dividend Enexis	S	-40.151	-40.151	-40.151	-40.151	-40.151
Dividend Vitens	S	62.192	-6.008	-6.008	-6.008	-6.008
Eenmalige uitkeringen van de Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV	I	175.700				
Rente over de inzet van reserves	S	-37.709	-75.353	-80.080	-99.200	-111.226
Dekking: stelpost "Nog te formuleren nieuw beleid"	S		75.353	80.080	99.200	111.226
Bijstelling rentelasten voor kortlopende geldleningen	I	500.000				
Compensatie vervallen rentevergoeding achtergestelde lening Enexis	S		41.179	41.179	45.468	13.176
Algemene uitkering uit het gemeentefonds (decembercirculaire)	S	-	-	-	-	-
Totaal Financiën en bedrijfsvoering		218.311	270.633	655.640	716.014	683.722
Algeheel totaal:		1.840.311	-48.367	-295.360	-262.986	-295.278
Omschrijving		2016	2017	2018	2019	2020
Structureel	S	-365.389	-618.367	-295.360	-262.986	-295.278
Incidenteel	I	2.205.700	570.000	-	-	-
Algeheel totaal:		1.840.311	-48.367	-295.360	-262.986	-295.278

Toelichting.

Financiële mutaties Steenwijkerlanders voelen zich welkom

Financiële mutatie: Inkomsten huwelijksleges	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	€ 30.000 minder huwelijksleges inkomsten.
Wat zijn de oorzaken?	Er worden minder huwelijken afgesloten, daarnaast wordt er veel meer gezocht buiten de gemeentelijke locaties. Er worden veel meer gratis huwelijken afgesloten. De mogelijkheid om een huwelijk in een andere gemeente af te sluiten wordt veel meer benut.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Tekort op de inkomsten van € 30.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen en zowel de inkomsten als ook de uitgaven beter te ramen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Er wordt een voorstel voorbereid om huwelijken te laten plaatsvinden op vrije locaties en op alle tijden van de dag. Consequenties hiervan zijn extra uitgaven voor controle van de locatie, het halen en brengen van de akte, extra uren BABS en een toelage voor werken buiten de werktijden.

Financiële mutatie: Referendum Oekraïne/ bijdrage van het Rijk	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	€ 48.810 extra uitgaven en inkomsten voor het referendum van 6 april 2016. De inkomsten zijn in 1 ^e instantie op een stelpost geparkeerd. Zie ook de algemene uitkering uit het gemeentefonds, onderdeel december circulaire.
Wat zijn de oorzaken?	Het houden van een referendum.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	n.v.t.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Extra inzet personeel voor het organiseren en het onderzoeken voor het samen met Zwartewaterland te houden referendum.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen en zowel de inkomsten als ook de uitgaven te ramen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Nieuwe ontwikkeling in de mogelijkheid om via een referendum zaken aan de orde te stellen.

Financiële mutaties Steenwijkerlanders voelen zich thuis

Financiële mutatie: Vervangen overstortloggers en aanbrengen grondwaterloggers/onttrekking aan de voorziening Riolering	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De uitgaven voor overstortloggers (dit heeft te maken met monitoren van overstorten) en grondwaterloggers (dit heeft te maken met grondwatermetingen) van resp. € 25.000 en € 7.000 worden over 15 jaar afgeschreven op basis van het watertakenplan. Dit is niet gewenst.
Wat zijn de oorzaken?	In het watertakenplan zijn de uitgaven voor overstortloggers en grondwaterloggers meegenomen als investeringen. Derhalve wordt er over 15 jaar afgeschreven. Aangezien het hier gaat om kleine investeringen die jaarlijks terugkomen en bovendien geen 15 jaar mee gaan ontstaat een onwenselijke situatie.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaan op korte termijn nadelen omdat jaarlijks € 32.000 aan extra exploitatielasten ontstaat. Op termijn ontstaan in de investeringen voordelen omdat er niet meer op wordt afgeschreven.
Welke maatregelen stellen we voor?	De uitgaven in 1 x af te schrijven. Binnen de exploitatielasten voor riolering wordt getracht de nadelige gevolgen op korte termijn op te lossen. In 2016 de uitgaven te dekken door een onttrekking uit de voorziening riolering exploitatie.

Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.
--	----------------------

Financiële mutatie: Vervanging zieke bomen Woldmeenthe

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er ontstaat een tekort op het onderhoudsbudget voor boombeheer van € 20.000.
Wat zijn de oorzaken?	Na een verplichte boominspectie is gebleken dat bomen langs het hazenpad in de Woldmeenthe zijn aangetast door de kastanjebloedingsziekte. Om dit te herstellen is de vervanging nodig van 52 nieuwe bomen. De kosten hiervoor bedragen € 20.000.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Binnen het huidige budget boombeheer is onvoldoende geld beschikbaar om deze uitgaven te kunnen doen, derhalve zal een tekort ontstaan.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het budget voor boombeheer eenmalig te verhogen met € 20.000.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.

Financiële mutatie: Toename aantal Greenteams/ dekking budget voor zwerfafval

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het aantal greenteam is (en wordt) uitgebreid. Rekening wordt gehouden met een uitbreiding met 5 teams. Per greenteam gaat het om € 1.250,00. Het huidige budget is niet toereikend om alle (nieuwe) vrijwilligers optimaal te kunnen faciliteren.
Wat zijn de oorzaken?	Meer en meer inwoners hebben oog voor hun eigen omgeving en zijn bereid deze schoon te houden. Al deze vrijwilligers willen wij graag ondersteunen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Toename tevredenheid over het schoonhouden van de buurt
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het budget is niet toereikend om alle (nieuwe) Greenteams te kunnen faciliteren.
Welke maatregelen stellen we voor?	Van het Rijk wordt een bijdrage ontvangen inzake de zwerfvuilecampagne. De extra uitgaven kunnen uit deze bijdrage worden bekostigd.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Door de Participatiewet ontstaan meer en meer initiatieven om de leefomgeving schoon te houden. Deze initiatieven willen wij graag faciliteren.

Financiële mutatie: Doorberekende rente grondexploitatie

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een structureel financieel nadeel omdat het doorberekende rentepercentage verplicht lager moet worden vastgesteld. (voor Steenwijkerland is dit percentage vooralsnog berekend op 0,9% i.p.v. 3,25%).
Wat zijn de oorzaken?	Met de publicatie van de notitie grondexploitatie van de commissie BBV mag met ingang van 2016 maximaal het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille in de verhouding vreemd / totale vermogen worden toegerekend..
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het nadeel voor de Algemene Dienst bedraagt : 2016: € 624.000, 2017 € 610.000, 2018 € 522.000 en 2019 € 450.000, 2020 € 450.000..
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting structureel aan te passen..
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Naast bovenvermelde aanpassing wordt met ingang van 2016 mogelijk Vpb (vennootschapsbelasting) geheven..

Financiële mutatie: Voorbereidingskrediet Invoering Omgevingswet	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De voorbereiding van de Omgevingswet is eind 2015 in een versnelling gekomen doordat de wet door de Tweede Kamer is vastgesteld en de omvang van de impact meer in beeld is gekomen. De invoering vraagt dermate veel tijd dat nu al begonnen moet worden met de voorbereidende werkzaamheden. Dit vraagt een uitgebreid communicatietraject, zowel intern als extern. Ook moet de training van medewerkers opgepakt worden en zullen diverse projecten opgestart worden.
Wat zijn de oorzaken?	Besluit van de Tweede Kamer om de Omgevingswet vast te stellen medio 2015 en het beschikbaar komen van de bijbehorende AMvB's waardoor de impact meer in beeld is gekomen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De Omgevingswet gaat concrete invulling geven aan diverse doelstellingen die benoemd zijn in het collegeprogramma en dergelijke.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Om de voorbereidende werkzaamheden te kunnen uitvoeren, zijn aanvullende financiële middelen nodig. In 2016 wordt een en ander nader onderzocht en uitgewerkt zodat een beter beeld ontstaat van de precieze gevolgen.
Welke maatregelen stellen we voor?	Om de invoering van de Omgevingswet in 2016 gedegen aan te kunnen pakken, wordt voorgesteld een voorbereidingskrediet van € 50.000 beschikbaar te stellen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Diverse zaken rondom de Omgevingswet worden in 2016 verder uitgewerkt. Belangrijk onderdeel daarvan is het Digitale Stelsel Omgevingswet. Dit stelsel zal aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de gemeentelijk informatievoorziening en –architectuur. In 2016 zal nader bekeken worden wat het benodigde budget is voor 2017 en verder.

Financiële mutatie: Huurderving diverse panden.	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De gemeente is in het bezit van diverse panden. Door het opzeggen van de huur of de verkoop van een gebouw vindt huurderving plaats.
Wat zijn de oorzaken?	Het opzeggen van de huur en/of de verkoop van een pand. Huurdering Tukseweg 146 – 148 € 30.000 (verkocht in het jaar 2016). Huurdering Waagstraat 15 € 4.000 (verkocht in het jaar 2015).
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een structureel nadeel in de begroting van € 34.000. Bij de jaarrekening 2015 is al rekening gehouden met de verkoop van de gebouwen voor wat betreft het onderhoud e.d. De voorziening maatschappelijk vastgoed is iets afgeroomd.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het structureel naar beneden bijstellen van de begrote huurinkomsten.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van het vastgoed dat in het bezit is van de gemeente. Onderzocht wordt hoe met deze gebouwen om te gaan. Houden, verkopen of slopen?

Financiële mutatie: Verkoop onroerend goed	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De gemeente is in het bezit van diverse panden en gronden. Door de verkoop hiervan ontstaat een eenmalig financieel voordeel.
Wat zijn de oorzaken?	De verkoop van diverse onroerende goederen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een voordeel in de begroting van € 450.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het aanpassen van de begroting 2016.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van het vastgoed dat in het bezit is van de gemeente. Onderzocht wordt hoe met deze gebouwen om te gaan. Houden, verkopen of slopen?

Financiële mutatie: Algemene reserve grondexploitatie (ARG)	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De risico omvang van de grondexploitatie bedraagt ultimo 2015 € 3.183.000. Als gevolg van de verplicht lagere doorberekening van de rente (zie vorige mutatie doorberekende rente grondexploitatie op grond van de uitspraken commissie BBV) wordt de financiële positie van de grondexploitaties vanaf 2016 sterk positief beïnvloed. Dit zal de risico's nog verder doen afnemen. De ARG kan hierdoor met € 500.000 worden verlaagd naar minimaal € 3.500.000.
Wat zijn de oorzaken?	Met de publicatie van de notitie grondexploitatie van de commissie BBV mag met ingang van 2016 maximaal het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille in de verhouding vreemd / totale vermogen worden toegerekend.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De omvang van de ARG wordt € 500.000 lager voor het opvangen van risico's.
Welke maatregelen stellen we voor?	Een bedrag van € 500.000 onttrekken uit de ARG en de minimale omvang van de ARG bijstellen naar € 3.500.000.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Naast bovenvermeld financieel voordeel voor de complexen, dient er met ingang van 2016 (begin 2017) mogelijk Vennootschapsbelasting (Vpb) betaald te worden.

Financiële mutatie: Verlagen budget duurzaam bouwen/ Invulling taakstelling duurzaam bouwen	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een administratief nog niet ingevulde bezuinigingstaakstelling van € 170.000 op duurzaam bouwen.
Wat zijn de oorzaken?	Bij een eerdere bezuinigingsronde is besloten om € 170.000 te bezuinigen op duurzaam bouwen. In de praktijk wordt dit geld ook niet meer uitgegeven omdat de subsidieregeling duurzaam bouwen is afgeschaft. De restantgelden op dit budget werden ook niet meer uitgegeven doordat de gelden die van de Provincie werden ontvangen voldoende waren om de uitgaven te kunnen dekken. De bezuiniging is echter formeel nooit verwerkt omdat er nog nooit naar de raad toe over is gerapporteerd en formeel is afgewikkeld.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De taakstelling kan worden ingevuld door het bestaande budget te verlagen met € 170.000. In de praktijk wordt hier al jaren rekening mee gehouden.
Welke maatregelen stellen we voor?	De structurele bezuinigingstaakstelling in te vullen door het bestaande budget met structureel € 170.000 te verlagen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.

Financiële mutatie: Herstel kademuur Blokzijl	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er wordt een overschrijding op dit project verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Gelet op de risicoanalyse binnen dit project zijn aanvullende beheersmaatregelen noodzakelijk gebleken. Daarnaast was er sprake van een tegenvallende aanbesteding.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een tekort op het project van € 50.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen en een extra krediet van € 50.000 beschikbaar te stellen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.

Financiële mutatie: Voorbereiding herinrichting Mr. Z. ter Steghestraat/ dekking budget voor verkeer en riolering	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de Programmabegroting 2016-2019 staat voor de jaarschijf 2017 een bedrag gereserveerd voor de herinrichting van de Mr. Z. ter Steghestraat. Om dit tijdig te kunnen realiseren en om een ieder zorgvuldig te informeren dient in 2016 reeds te worden begonnen met de voorbereiding.
Wat zijn de oorzaken?	Doordat er in 2017 in die wijk ook rioleringswerkzaamheden staan gepland is gekeken of werkzaamheden kunnen worden gecombineerd. Dit in het kader van een integrale aanpak. Dit vraagt de nodige afstemming. Daarbij vraagt dit project om een zorgvuldige communicatie met de burgers.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Binnen verkeer is rekening gehouden met € 15.000 aan kosten voor verkeerskundige begeleiding. Daarnaast is er binnen riolering € 15.000 beschikbaar aan voorbereidingskosten. De inschatting is echter dat in 2016 reeds een bedrag van € 100.000 benodigd is. De investering stond gepland voor 2017 en in 2017 staat ook een krediet gereserveerd. De uitgaven van € 70.000 zullen dan ook naar voren gehaald moeten worden.
Welke maatregelen stellen we voor?	In 2016 een voorbereidingskrediet te verstrekken van € 100.000 wat wordt gedekt door een bijdrage uit verkeer van € 15.000 en een bijdrage uit riolering van € 15.000. Het restant van € 70.000 zal in 2016 aan de Algemene Reserve vrij besteedbaar worden onttrokken, maar in 2017 zal er een lagere onttrekking voor € 70.000 plaatsvinden.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing

Financiële mutatie: Vermarkten van de mogelijkheden voor het opwekken van energie.	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de Programmabegroting 2016-2019 (blz 12, Vernieuwen 5.3) staat met ingang van het jaar 2017 een structurele inkomst van € 25.000 geraamd door het vermarkten van de mogelijkheden voor het opwekken van energie. Deze inkomst gaat niet gerealiseerd worden.
Wat zijn de oorzaken?	Uit onderzoek van de projectleider Nieuwe energie en uit de discussies die hierover de afgelopen tijd met de gemeenteraad zijn gevoerd is duidelijk geworden dat de focus van de gemeente zal moeten liggen op het opwekken van (nieuwe) energie en niet op het verdienen van geld. Sterker nog: voor het opgang brengen van initiatieven is startkapitaal nodig en moet juist geïnvesteerd worden. Hier zijn voor de komende jaren ook de nodige claims ingediend. Het moet niet zo zijn dat de geraamde taakstellende inkomst als een rem gaat werken op de diverse initiatieven.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen voor het omschreven doel: Duurzaamheid centraal (toename volume nieuwe energie).
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Vanaf het jaar 2017 ontstaat een structureel nadeel van € 25.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het aanpassen van de begroting.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutaties Steenwijkerlanders doen het samen

Financiële mutatie: Leerlingenvervoer	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een overschot van € 60.000 op het leerlingenvervoer.
Wat zijn de oorzaken?	De oorzaak is tweeledig. Ten eerste is er minder vervoer nodig door een dalend aantal leerlingen. Ten tweede is er eind 2014, bij de aanbesteding, een zodanig contract afgesloten dat er een bezuiniging t.o.v. het budget gerealiseerd kan worden. Daarnaast wordt er door een continue planning gekeken waar het mogelijk is vervoer te combineren om zo te komen tot minder aantal vervoersmiddelen.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een overschot van € 60.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het budget structureel met € 60.000 te verlagen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Bezuiniging subsidies en inkoop

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Schrappen voorgestelde verlaging op subsidies en inkoop.
Wat zijn de oorzaken?	De financiële positie van de gemeente maakt het mogelijk om de voorgenomen generieke bezuinigingen op subsidies te schrappen en daarmee wordt tegemoet gekomen aan aarzelingen die hierover al in de gemeenteraad zijn uitgesproken.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Schrappen van de bezuiniging betekent dat de beschikbare middelen tot dezelfde bedragen afnemen.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het college presenteert aan de gemeenteraad in het najaar van 2016 de integrale beleidsnota sociaal domein inclusief aandacht voor sport en cultuur. In reactie op een motie daartoe van de gemeenteraad volgt tevens een cultuurnota. De nota's sport en cultuur bevatten bovendien een meerjarige financiële paragraaf.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Financiële mutatie: Toekomst huisvesting voortgezet (speciaal) onderwijs

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De schoolbesturen van het V(S)O in Steenwijkerland hebben een nieuwe koers ingezet waarbij onderzoek is gedaan naar de mogelijkheid van maximaal twee locaties / schoolgebouwen in Steenwijk in plaats van de huidige drie locaties. Indien de schoolbesturen vervolg geven aan de ingezette ontwikkelingen, is het mogelijk dat in de nabije toekomst maatschappelijk vastgoed wordt teruggegeven aan de gemeente. Om hier tijdig op te kunnen anticiperen en eventuele alternatieven voorhanden te hebben is onderzoek nodig hoe hier mee om te gaan.
Wat zijn de oorzaken?	Zie hierboven.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Voor het onderzoek is een bedrag benodigd van € 10.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Voorgesteld wordt om een onderzoek in te stellen naar de gevolgen van de ingezette koers van de schoolbesturen ten aanzien van het eventueel vrijkomen van het maatschappelijk vastgoed en de planologische en ruimtelijke consequenties van het (her)huisvestingsplan.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Bijstelling budget voor maatwerkvoorzieningen WMO en Jeugd

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Op basis van de bestedingen 2015 en prognoses 2016 en 2017 ontstaat er een incidenteel overschot van € 1,5 miljoen in 2016 en € 0,5 miljoen in 2017 op de maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugd. Vanaf 2018 en verder worden op basis van dezelfde bestedingen en prognoses tekorten op deze budgetten verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Vanaf 2015 zijn de tarieven voor de zorg sterk verlaagd. Daarnaast blijkt de verzilvering lager dan in eerste instantie gedacht. Als laatste punt kan worden genoemd dat met iedere inwoner die ondersteuning nodig heeft een persoonlijk gesprek wordt gevoerd. Daaruit volgt dat er soms ook andere oplossingen zijn (bijv. in eigen netwerk of via algemene voorzieningen).

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een incidenteel overschot van € 1.5 miljoen in 2016 en een incidenteel overschot van € 0.5 miljoen in het jaar 2017.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het aanpassen van de begroting.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Op 18 mei 2016 heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB) zich uitgesproken over de vraag of hulp bij het huishouden wel of niet valt onder de Wmo 2015. De CRvB is van mening dat hulp bij het huishouden valt onder de werkingssfeer van de Wmo. Dit betekent dat het huidige gemeentelijke beleid rondom de hulp bij het huishouden opnieuw vormgegeven moet worden, met de daar bijbehorende financiële consequenties. Gepland is om deze beleidswijziging voor de zomer van 2016 aan de raad voor te leggen. Het is helaas niet (meer) mogelijk om de financiële gevolgen van dit nieuwe beleid mee te nemen in deze perspectiefnota. De financiële effecten van het nieuwe beleid op de hulp bij het huishouden zullen daarom worden verwerkt in de programmabegroting 2017-2020.

Financiële mutaties Programma Financiën en Bedrijfsvoering

Financiële mutatie: Individueel Keuzebudget (IKB)	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Met ingang van 2017 wordt het Individueel Keuze Budget ingevoerd. Deze wijziging komt voort uit de afgesloten CAO.
Wat zijn de oorzaken?	In de CAO is het IKB (Individueel Keuzebudget) opgenomen. Voor medewerkers wordt het hierdoor mogelijk om zelf te bepalen wanneer vakantiegeld, levensloop en eindejaarsuitkering uitbetaald wordt.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een eenmalig nadeel van € 720.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Een voorziening te vormen voor het eenmalige nadeel in 2016.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

Financiële mutatie: Verkoop Rams Woerthe en invulling taakstelling	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In het kader van de verkoop van Rams Woerthe is een taakstelling opgelegd van € 110.000 vanaf 2016. In 2016 kan de taakstelling voor € 15.000 worden ingevuld. Met ingang van 2017 kan de taakstelling voor € 103.000 als gevolg van de verkoop van Rams Woerthe worden ingevuld.
Wat zijn de oorzaken?	Vanwege de verkoop van Rams Woerthe is in de begroting een taakstellende bezuiniging meegenomen van € 110.000 vanaf 2016. Doordat het college in 2016 nog deels gebruik maakt van het gebouw kan de taakstelling in 2016 niet volledig worden ingevuld. Vanaf 2017 kan de bezuinigingstaakstelling grotendeels worden ingevuld.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Vanaf 2017 wordt de bezuinigingstaakstelling grotendeels ingevuld. In 2016 wordt de taakstelling voor € 15.000 ingevuld.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het nadeel van € 95.000 in 2016 te verwerken in de begroting. Het structurele nadeel van € 7.000 vanaf 2017 te verwerken.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.

Financiële mutatie: Aanpassing raming salarissen politieke ambtsdragers	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een financieel nadeel voor de begroting van € 42.840 structureel vanaf 2016.
Wat zijn de oorzaken?	Per 1 januari 2016 zijn de bedragen voor politieke ambtsdragers van gemeenten bijgesteld.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een structureel nadeel voor de begroting van € 42.840.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting structureel aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.

Financiële mutatie: Algemene uitkering septembercirculaire

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de septembercirculaire worden de ontwikkelingen van de Algemene uitkering (AU) weergegeven. Financiële effecten van verschillende onderdelen zijn verwerkt: Accresontwikkeling 2015-2019, plafond BTW compensatiefonds, uitkeringsbasis, nieuwe definitie maatstaf woonruimte, overheveling decentralisatie-uitkering Beeldende Kunst naar AU.
Wat zijn de oorzaken?	Jaarlijkse bijstellingen, wijzigingen, mutaties van de Algemene uitkering als gevolg van rijksbeleid.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Op korte termijn geen. Wel moet rekening gehouden worden met financiële mutaties in de AU die gevolgen zullen hebben voor de begroting van de gemeente Steenwijkerland.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	2016 voordeel €388.197 2017 voordeel €289.531 2018 voordeel €664.538 2019 voordeel €720.623
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De Algemene uitkering zal het komende jaar/de komende jaren worden beïnvloed door het nader onderzoek van het cluster Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Stads Vernieuwing (VHROSV). De positieve effecten worden met name veroorzaakt door de verwachte ontwikkeling van het accres en het BTW compensatiefonds.

Financiële mutatie: Vennootschapsbelasting

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Eenmalige en structurele kosten voor inhuur van externe adviseurs voor begeleiding en advies, kosten voor extra training en opleiding, inrichting van de fiscale administratie, opstellen openingsbalans en waarderingssystematiek.
Wat zijn de oorzaken?	Invoering van de Vennootschapsbelastingplicht per 1-1-2016.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Nadelig effect van € 30.000 in 2016, € 22.000 in 2017 en vanaf 2018 jaarlijks € 12.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Wettelijke verplichting.

Financiële mutatie: Contributie VEGANN

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Dat de gemeente nu weer, na een aantal jaren geen contributie te hebben betaald, voor de Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN) contributie is verschuldigd.
Wat zijn de oorzaken?	De financiële middelen zijn de laatste jaren aardig ingeteerd door een toename van het aantal gehouden vergaderingen voor de gemeentelijke aandeelhouders. Extra bijeenkomsten zijn onder andere georganiseerd voor de verkoop van Attero en de aflossing van de eeuwigdurende lening van Enexis.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een structureel nadeel van plm. € 432. Het bedrag is gebaseerd op € 0,01 per inwoner.
Welke maatregelen stellen we voor?	Het jaarlijks verschuldigde bedrag voor de contributie mee te nemen bij de meerjarenbegroting 2016-2020.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Dividend BNG	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2015 van N.V. BNG Bank.
Wat zijn de oorzaken?	Een hogere nettowinst over 2015. Opgemerkt wordt dat het % wat wordt uitgekeerd tot 2018 is geregeld en op dit moment 25% van de nettowinst bedraagt.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een structureel voordeel van € 58.354.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Dividend Enexis	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2015 van Enexis Holding N.V.. Er wordt een lagere dividenduitkering verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Onder andere door een lagere vaststelling van de vermogenskostenvoet door de Autoriteit Consument en Markt voor 2016-2017, waardoor het nodig is dat de tarieven naar beneden zijn aangepast.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een structureel nadeel van € 40.151.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Dividend Vitens	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2015 van Vitens N.V.. Voor de komende jaren wordt een lagere dividenduitkering verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Onder andere door een lagere vaststelling van de vermogenskostenvoet door de Autoriteit Consument en Markt voor 2016-2017 en een hogere netto-omzet over 2015.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een eenmalig voordeel voor 2016 van € 62.192. Voor 2017 en volgende jaren een structureel nadeel van € 6.008.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Eenmalige uitkeringen van de Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Het vrijvallen van de escrow fondsen van de Verkoop Vennootschap B.V. en de CBL Vennootschap B.V..
Wat zijn de oorzaken?	Bij de verkoop van Essent N.V. aan RWE in 2009 zijn bedragen ingehouden in verband met mogelijke claims. In verband met de afronding hiervan zullen een tweetal bedragen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Het aandeel dat de gemeente Steenwijkerland hierin heeft bedraagt 0,1944%. Het vrijvallen van een bedrag van € 83.200.000 van de Verkoop Vennootschap B.V.. Verder valt er nog een bedrag vrij van USD 8.650.000 van de CBL Vennootschap B.V..
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.

Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Verwacht wordt een eenmalige uitkering van € 161.700 van de Verkoop Vennootschap B.V.. Verder wordt er nog een eenmalige uitkering verwacht van ca. € 14.000 van de CBL Vennootschap B.V.. Wel wordt opgemerkt dat bij de uitkering van de CBL Vennootschap B.V. rekening moet worden gehouden met de koers van de Amerikaanse Dollar. Voorlopig wordt rekening gehouden met een koers van ca. € 1,14.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Rente over de inzet van reserves/ dekking stelpost “Nog te formuleren nieuw beleid”

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Rente over de inzet van reserves over de periode oktober 2015 tot en met april 2016
Wat zijn de oorzaken?	Bij de in de Programmabegroting 2016-2019 opgenomen bezuinigingen is in paragraaf 2.4. onder 1.2. aangegeven dat er geen rentelasten meer worden gereserveerd voor de inzet van reserves.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Tussen de vaststelling van de programmabegroting en de voorbereiding van de diverse raadsvoorstellen voor de raadsvergaderingen van oktober 2015 tot en met april 2016 is nog geen rekening gehouden met deze bezuiniging. Voor 2016 moeten de rentelasten met € 37.709 worden verhoogd. Voor 2017 en volgende jaren moeten de rentelasten eveneens naar boven worden bijgesteld. Dekking voor deze jaren vindt plaats ten laste van de stelpost “Nog te formuleren nieuw beleid”. 2017: € 75.353 2018: € 80.080 2019: € 99.200 2020: € 111.226
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie: Bijstellen rentelasten voor kortlopende geldleningen

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De geraamde rentelasten voor 2016 in de programmabegroting zijn fors hoger dan de werkelijk verwachte rentelasten.
Wat zijn de oorzaken?	De oorzaak is met name gelegen in de hoogte van het rentepercentage. In de programmabegroting is rekening gehouden met de rentelasten gebaseerd op een percentage van 1% tot € 10,6 mln.(kasgeldlimiet) en daarboven met een percentage van 3,25%. De rente over het eerste jaar wordt voor de helft toegerekend.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	In 2016 wordt een voordeel verwacht van afgerond € 500.000. Voor 2017 en volgende jaren wordt bij de samenstelling van de programmabegroting nader bekeken of tot een bijstelling van de rentelasten kan worden overgegaan. Aanpassing is mede afhankelijk van de onlangs in werking gestelde nieuwe boekhoudvoorschriften (BBV).
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen voor 2016.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Compensatie vervallen rentevergoeding achtergestelde lening Enexis

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Vervallen van de jaarlijkse rentevergoeding ad € 36.756. Ter compensatie hiervan zal de gemeente een vergoeding ter hoogte van dit bedrag ontvangen.
Wat zijn de oorzaken?	Aflossing van de eeuwigdurende achtergestelde lening door Enexis Holding N.V.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Gedurende 3 jaar ontvangt de gemeente een compensatie als gevolg van het renteverlies door vervroegde aflossing van de eeuwigdurende achtergestelde lening.

Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De volgende compensatiebedragen worden verwacht, inclusief een structurele verhoging van de dividenduitkering ad € 4.423. 2017 € 41.179 2018 € 41.179 2019 € 45.468 2020 € 13.176
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aanpassen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Er wordt een compensatie aangeboden voor de periode van 3 jaar (2017 t/m 2019).

Financiële mutatie: Algemene uitkering uit het gemeentefonds (decembercirculariteit)

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de decembercirculariteit worden de ontwikkelingen van de Algemene uitkering (AU) weergegeven. De AU is verhoogd vanwege de kosten van gemeenten voor het organiseren en uitvoeren van het referendum over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne op 6 april 2016. In de berekening van de septembercirculariteit 2015 was van rijkswege een onjuistheid gesloten ten aanzien van de verdeling van de middelen voor Participatie 2016 bij het onderdeel "klassieke" Wwb. Daarom heeft een herberekening plaatsgevonden. Daarnaast heeft een verschuiving plaatsgevonden van de onderdelen jeugd en Participatie naar het onderdeel Wmo 2015 doordat de beschikbare informatie is geactualiseerd.																																									
Wat zijn de oorzaken?	Jaarlijkse bijstellingen, wijzigingen, mutaties van de Algemene uitkering als gevolg van rijksbeleid.																																									
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen																																									
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het ontvangen bedrag van € 48.810 is gereserveerd voor de kosten van het referendum. De aanpassingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, onderdeel sociaal domein zijn budgettair neutraal verwerkt via de regulier beschikbare budgetten. Zie onderstaande tabel. <table><tr><th>Omschrijving</th><th>2016</th><th>2017</th><th>2018</th><th>2019</th><th>2020</th></tr><tr><td>Algemene uitkering, onderdeel sociaal domein</td><td>-5.541</td><td>-25.217</td><td>-32.864</td><td>-33.034</td><td>-33.034</td></tr><tr><td>WMO</td><td>27.587</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Jeugdzorg</td><td>-14.985</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Participatiewet</td><td>-18.143</td><td>-25.217</td><td>-32.864</td><td>-33.034</td><td>-33.034</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020	Algemene uitkering, onderdeel sociaal domein	-5.541	-25.217	-32.864	-33.034	-33.034	WMO	27.587					Jeugdzorg	-14.985					Participatiewet	-18.143	-25.217	-32.864	-33.034	-33.034						
Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020																																					
Algemene uitkering, onderdeel sociaal domein	-5.541	-25.217	-32.864	-33.034	-33.034																																					
WMO	27.587																																									
Jeugdzorg	-14.985																																									
Participatiewet	-18.143	-25.217	-32.864	-33.034	-33.034																																					
Welke maatregelen stellen we voor?	De bestaande budgetten overeenkomstig aan te passen. De taakmutaties en de mutaties in de IU/DU en SU worden budgettair neutraal in de begroting verwerkt.																																									

7.3. Ontwikkeling vermogenspositie per 1 januari 2017.

Raadsbesluit	Omschrijving	Bedrag	Totaal
	Algemene reserves		
	<u>algemene reserve vrij besteedbaar</u>		
27-10-2015	Verlagen uitgaven logopedie	35.000	
27-10-2015	Vervallen opzetten zorgcoöperatie	360.000	
08-12-2015	Sloop gymzaal Oostermeenthe	-72.000	
08-12-2015	Opheffen reserve bovenwijkse voorzieningen	29.765	
08-12-2015	Opheffen reserve planschade	255.628	
27-10-2015	Aanvulling njn - vrijval spp	800.000	
27-10-2015	Opheffen reserve decentralisatie huisvesting onderwijs	4.600.000	
08-12-2015	Groot onderhoud bruggen Arembergerweg Belt-Schutsloot	-50.000	
08-12-2015	Renovatie dorps huis De Zandbelt	-116.000	
08-12-2015	IGSD	-1.013.489	
12-01-2016	Doorrijdockhouse De Meenthe	-40.000	
12-01-2016	Opheffen negatief vermogen De Meenthe	-200.000	
12-01-2016	Bijdr. Ter versterking v. fragiele organisatie De Meenthe	-100.000	
05-04-2016	Fusieschool Giethoorn	-177.843	
08-12-2015	Corr. Leader plus 2007-2013	46.430	
08-12-2015	Corr. Leader plus 2007-2013	168.570	
08-12-2015	Entree Vollenhove	-215.000	
	<i>Totaal algemene reserve vrij besteedbaar</i>		4.311.061
	<u>algemene reserve grondbedrijf</u>		
08-12-2015	Afwaardering De Schans	-1.930.000	
	<i>Totaal algemene reserve grondbedrijf</i>		-1.930.000
	<u>Bedrijfsreserve</u>		
27-10-2015	Vrijval spp		
	Totaal bedrijfsreserve	-800.000	
			-800.000
	Totaal algemene reserves		1.581.061
	Bestemmingsreserves		
	<u>Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG</u>		
27-10-2015	Frictiekosten ISGD-NWG	-469.000	
	<i>Totaal reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG</i>		-469.000
	<u>Reserve planschade</u>		
08-12-2015	Opheffen reserve planschade	-255.628	
08-12-2015	Vervallen storting in reserve planschade	-70.137	
	<i>Totaal reserve planschade</i>		-325.765

Raadsbesluit	Omschrijving	Bedrag	Totaal
	<u>Reserve bovenwijkse voorzieningen</u>		
08-12-2015	Opheffen reserve bovenwijkse voorzieningen	-29.765	
08-12-2015	Vervallen storting in reserve bovenwijkse voorzieningen	-74.908	
	<i>Totaal reserve bovenwijkse voorzieningen</i>		-104.673
	<u>Reserve decentralisatie huisvesting onderwijs</u>		
27-10-2015	Opheffen reserve	-118.852	
27-10-2015	Opheffen reserve	-4.600.000	
	<i>Totaal reserve decentralisatie huisvesting onderwijs</i>		-4.718.852
	<u>Reserve kernenbeleid</u>		
08-12-2015	Matrix dorpenplannen 2015	37.800	
08-12-2015	Matrix dorpenplannen 2015	-76.300	
	<i>Totaal reserve kernenbeleid</i>		-38.500
	<u>Reserve koppengeld</u>		
08-12-2015	Matrix dorpenplannen 2015	28.000	
08-12-2015	Matrix dorpenplannen 2015	-42.500	
	<i>Totaal reserve koppengeld</i>		-14.500
	<u>Reserve volkshuisvesting</u>		
08-12-2015	Tukseweg 129-131	-145.000	
08-12-2015	Kerkstraat 13-17	-73.400	
08-12-2015	Openbaar gebied Onnastraat	-80.000	
	<i>Totaal reserve volkshuisvesting</i>		-298.400
	<u>Reserve leefbaarheidsprojecten (accommodatiefonds)</u>		
08-12-2015	Renovatie dorpshuis De Skulpe	-95.000	
08-12-2015	Renovatie dorpshuis De Zandbelt	-109.000	
08-12-2015	Matrix dorpenplannen 2015	-12.000	
12-01-2016	Bijdr. Berging ijsclub Dwarsgracht	-20.000	
	<i>Totaal reserve leefbaarheidsprojecten</i>		-236.000
	<u>Reserve te bestemmen (rekening)saldo</u>		
05-04-2016	Te bestemmen 2015	-1.862.000	
	<i>Totaal reserve te bestemmen (rekening)saldo</i>		-1.862.000
	Totaal bestemmingsreserves		-8.067.690
	Voorzieningen		

Raadsbesluit	Omschrijving	Bedrag	Totaal
	<u>Voorziening riolering</u>		
27-10-2015	Kapitaallasten riolering	45.195	
27-10-2015	Kapitaallasten riolering	107.805	153.000
	<u>Voorziening Algemeen Maatschappelijk Vastgoed</u>		
12-01-2016	Onderhoud De Meenthe	80.000	
	Totaal voorziening Algemeen Maatschappelijk Vastgoed		80.000
	<u>Vz. Wachtgeld collegeleden periode 2001-2006</u>		
	Aanpassen wachtgeld	-13.164	
	Totaal vz wachtgeld collegeleden periode 2001-2006		-13.164
	<u>Vz onderhoud speelvoorzieningen</u>		
	Uitvoeringsplan speelvoorziening	-8.475	
	Totaal vz onderhoud speelvoorziening		-8.475
	Totaal voorzieningen		211.361
	Algeheel totaal:		-6.275.268

